

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร

โดย

นายเกษม เสือสีนวน

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร

โดย
นายเกษม เลือสินวล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE QUALITY OF SMALL SIZE SCHOOLS
IN SAMUTSAKORN EDUCATIONAL SERVICE AREA**

By

Kasem Suwasinuan

An Independent study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททาสคร ” เสนอโดย นายเกษม เสือสีนวน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

...../...../.....

47252401 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : คุณภาพ / สถานศึกษาขนาดเล็ก

เกมม เสือสีนวล : คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : รศ.ดร.จิราวรรณ คงคล้าย. 140 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 26 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนและครู รวมทั้งสิ้น 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) เกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน และมาตรฐานด้านการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ได้แก่ ควรยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้และการทดสอบระดับชาติให้สูงขึ้น จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการอ่าน การเขียน การใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม เพิ่มอัตรากำลังครูให้ครบชั้นเรียนและตรงตามสาขาวิชา จัดหาสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติม ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

47252401 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORDS : QUALITY / SMALL SIZE SCHOOLS

KASEM SUWASINUAN : THE QUALITY OF SMALL SIZE SCHOOLS
IN SAMUTSAKORN EDUCATIONAL SERVICE AREA. INDEPENDENT STUDY
ADVISOR: ASSOC. PROF. CHIRAWAN KONGKLAI, Ph.D., 140 pp.

The purposes of this research were to : 1) determine the quality of small size schools under the jurisdiction of Samutsakorn Educational Service Area and 2) study the guidelines in regard to small size school's quality development Samutsakorn Educational Service Area. The sample consisted of 26 small size schools under the jurisdiction of Samutsakorn Educational Service Area where the respondents were school directors or the acting school directors, and school teachers, with the total of 104. The instruments employed to collect data were 1) questionnaire with the emphasis on the basic education standard of school's quality and 2) the focus group discussion. The statistical index used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follow:

1. The small size school's quality under the jurisdiction of Samutsakorn Educational Service Area, as a whole and as an individual, was at the high level, where the standard of educational administration and management was revealed the highest ; followed by the standards of learning and teaching aspect, quality of the learner aspect, the standard of learning community management.

2. The guidelines in regard to small size school's quality development in Samutsakorn Educational Service Area were to elevate the levels of learning achievement and national standardize test ; emphasize more on student centered learning ; focus on the process of reading, writing, Thai and foreign language usage and process of critical thinking; use the appropriate teaching materials; recruit more teachers with expertises to meet the amount of students of every level; provide more budget and resources; create more opportunity for community to participate in educational management; and enhance better relationship between schools and communities .

Department of Educational Administration, Graduate School, Silpakorn University, Academic Year 2008

Student's signature.....

Independent study Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากท่านรองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย ประธานผู้ควบคุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร ประธานคณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ ดร.วิชัญย์ เขาวัดรงค์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณนายกมล ปิยภัณฑ์ หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งได้อำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี เพื่อนๆ รุ่น 24 ที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาวิจัยด้วยดีเสมอมา

ประโยชน์และคุณค่าอันเกิดจากงานวิจัยอิสระนี้ ขอโน้มบูชาพระคุณแต่พระครูสมุทรธรรมสุนทร (หลวงปู่ศุข สุริยโร) ผู้มอบทุนและวางฐานการศึกษาในวัยเยาว์ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้ชีวิตและแสงสว่างทางปัญญา ให้การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน และขอมอบเป็นกำลังใจแด่นางชนวรรณ เสือสินवल ที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและให้โอกาสได้มีวันที่ประสบความสำเร็จ หากการศึกษาเปรียบเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ และนำมาซึ่งความสำเร็จในชีวิต ขอมอบแต่เด็กหญิงสุพรรณิการ และเด็กหญิงสุชาดา เสือสินवल ในการนำการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
ปัญหาของการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ข้อคำถามของการวิจัย.....	8
สมมุติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบข่ายการอ้างอิงของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
คุณภาพสถานศึกษา.....	13
ความหมายของคุณภาพ.....	13
ความสำคัญของคุณภาพสถานศึกษา.....	15
แนวทางการบริหารสถานศึกษา.....	16
แนวคิดว่าด้วยคุณภาพสถานศึกษา.....	17
การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กในต่างประเทศ.....	26
การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	27
การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสาคร.....	31
มาตรฐานการศึกษา.....	36
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	37

บทที่	หน้า
มาตรฐานการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐาน	
และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)	44
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
งานวิจัยในประเทศ.....	54
งานวิจัยต่างประเทศ.....	58
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
ขั้นตอนของการวิจัย.....	62
ระเบียบวิธีวิจัย.....	63
แผนแบบของการวิจัย.....	63
ประชากร.....	63
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	73
สรุป.....	74
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	75
ตอนที่ 2 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.....	77
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.....	100
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
สรุปผลการวิจัย.....	103
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	110
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	113
บรรณานุกรม.....	114

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	121
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	122
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	125
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	138
ประวัติผู้วิจัย.....	140

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย.....	64
2	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	76
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสาคร.....	78
4.	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์.....	79
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม.....	80
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการงาน สามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่น ได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต.....	81
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์.....	82
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร.....	83
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง.....	84

ตารางที่	หน้า
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี..... 85
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา..... 86
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชน ได้ดีและมีครูพอเพียง..... 87
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาครมาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ..... 88
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถ..... 90
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร 91
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหาร และจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน..... 92

ตารางที่		หน้า
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	93
18	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย.....	95
19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ.....	96
20	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการพัฒนา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและ ใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	98
21	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครมาตรฐานด้านการพัฒนา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกัน ระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน.....	99

บทที่ 1

บทนำ

การพัฒนาสังคมไทยโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมุ่งมั่นไปที่อัตราการเติบโตแต่เพียงอย่างเดียว บนฐานโครงสร้างของสังคมที่อ่อนแอ ไม่เป็นธรรม และต้องพึ่งพิงต่างประเทศเป็นหลัก ได้แสดงผลให้ประจักษ์ชัดเจนแล้วว่าเป็นทิศทางที่ผิดพลาด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนายุทธศาสตร์ และแนวนโยบายภายใต้กรอบทิศทางที่ให้ความสำคัญอย่างทัดเทียมกันทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ และทุนธรรมชาติ โดยยึดมั่นในวัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบไทยที่มีศาสนธรรมเป็นหลักประจำใจ ให้สามารถคงเอกลักษณ์มั่นคงไว้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ของสังคมโลก สังคมทุกวันนี้และในอนาคตเป็นสังคมฐานความรู้ที่การเรียนรู้ ความรู้ และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยยึดหลักการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชน ท้องถิ่น การสนับสนุนให้สังคมทุกส่วนและทุกระดับได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จ อันจะเป็นฐานรากที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน¹

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการปกครอง การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาเป็นประการแรก เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ความสามารถ ความคิด ตลอดจนความประพฤติ และคุณงามความดีของบุคคล ให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมได้อย่างมั่นคง และมีความสุข แม้ว่าโลกจะมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเพียงใดก็ตาม การศึกษาก็ยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและมั่นคง เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 (3) ได้กำหนดให้มี

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559 ฉบับสรุป), พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานการพิมพ์ จำกัด, 2545), 3-4.

มาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนในมาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียม เอกสารต่าง ๆ ที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติม ในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการ ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น และในมาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอก ของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษานั้นปรับปรุงแก้ไข ภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หรือคณะกรรมการการ อุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข² ในการจัดการคุณภาพสถานศึกษาครูและผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการศึกษามีความจำเป็น สำหรับทุกคนและทุกคนต้องมีส่วนร่วมผลักดัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผลผลิตทางการศึกษามี คุณภาพ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วที่การศึกษาไทยไม่สามารถ ปรับตัวได้ทันจึงจำเป็นต้องเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนไทยในอนาคต เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นคนเก่งทำงานได้ดี และมีคุณภาพมีความเป็นไทย สามารถปรับตัว ได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ระบบการศึกษาทั้งในแง่ของหลักการ ความมุ่งหมาย แนวนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้³ จากแนวคิด ดังกล่าวของรัฐที่เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษา และจากผลของ การปฏิรูปการศึกษา ได้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาออกเป็น 4 งาน ได้แก่

² “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 , ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) :18-19.

³ กรมสามัญศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และการวิเคราะห์ สาระสำคัญ (กรุงเทพ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 7.

งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา⁴ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และสังคมรวมทั้งเทคโนโลยีระดับสากล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพที่ดี มีทิศทางไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยจัดกระบวนการบริหารที่มีระบบการจัดการที่มีคุณภาพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพของประเทศชาติในอนาคต โดยต้องได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายอย่างจริงจัง ซึ่งครู ผู้บริหารและชุมชนคือกลไกที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย⁵ เพื่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีกับนานาประเทศได้ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาถือเป็นนโยบายเร่งด่วนสำคัญในการเป็นกลไกให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมีความเป็นเลิศและมีความเสมอภาคในการให้บริการทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันในมาตรฐาน มีความยืดหยุ่นและหลากหลายในทางปฏิบัติ⁶ การดำเนินการให้อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ ต้องจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นการศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิต และสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟิก จำกัด, 2545), 3-4.

⁵ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : ที.พี. พรินท์ จำกัด, 2540), 6-10.

⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิก จำกัด, 2547), 2.

ในการจัดการศึกษาได้โดยตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันได้

ในระยะเวลาที่ผ่านมา กระแสการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของโลกมีการเปลี่ยนแปลงและมีแนวโน้มแข่งขันในเรื่องของมาตรฐานคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั่วโลกได้ให้ความสำคัญของระบบมาตรฐานซึ่งสามารถใช้ได้กับการค้าและการศึกษา มาตรฐานจะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับระบบงาน มุ่งให้การทำงานเป็นระบบและสามารถป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ปัญหา เป็นการวางแผนและมาตรฐานที่เกี่ยวกับการปฏิบัติรวมทั้งการติดตามประเมินผลภายในหน่วยงานและการรับรองระบบจากสำนักงานมาตรฐาน ขณะเดียวกันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วการศึกษาในระบบจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและในอนาคต นั่นคือโรงเรียนจะต้องผลิตเยาวชนผู้ซึ่งจบการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ค่านิยม คุณธรรม ตลอดจนคุณสมบัติต่างๆ ได้ครบถ้วนตามหลักสูตรและความคาดหวังของสังคม⁷ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นอยู่บนหลักการที่เน้นการพัฒนาที่สมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม เมื่อคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา บทบาทของการศึกษาจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้นยังเป็นตัวการสำคัญในการพัฒนาโดยตรงอีกด้วย เพราะนอกจากจะต้องใช้การศึกษาพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ยังต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ (human resource) เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย การพัฒนาการศึกษาของไทยที่ผ่านมาถือว่าประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นเพียงพอสำหรับปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย การศึกษาไทยจึงต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมและนำคนไทย สังคมไทยให้ก้าวสู่ออนาคตอย่างมั่นคงและรู้ทันโลก การศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนมีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพโดยตรงแล้วยังต้องคำนึงถึงระบบกลไกและสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ นั่นคือจะต้องให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีมาตรฐานและคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการมีความเชื่อมั่นว่านักเรียนคือหัวใจของการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดขอบข่ายหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้ได้

⁷ เสาวนิตย์ ชัยมุสิก, การประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา, 2541), บทนำ.

มาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป⁸ แต่ละด้านประกอบด้วยขอบข่ายและภาระงานต่างๆ สำหรับสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้สถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานคุณภาพ การศึกษา โดยมีมาตรฐานการศึกษาชาติเป็นเสมือนกรอบมาตรฐานหลักมีอุดมการณ์ที่สำคัญ คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าวจึงได้กำหนดมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษาและ มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้⁹ ซึ่งมาตรฐานและ อุดมการณ์ดังกล่าว นำพาให้องค์กรหลักต่างๆ ที่ทำหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาในระดับ กระทรวง ระดับกรม โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนา คุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานเดียวกัน และให้สถานศึกษาทราบถึงสภาพปัญหาต่างๆ ที่กำลังประสบอยู่ และสามารถนำปัญหาเหล่านั้นมาแก้ไขได้อย่างถูกต้องและสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดมาตรฐานที่สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ โดยเฉพาะมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น ดำเนินการเร่งรัดพัฒนามาตรฐานการจัดการศึกษาของแต่ละ ระดับการศึกษาและประเภทการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาคามอชชาศัย ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับนั้นๆ พร้อมดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งการประเมินคุณภาพการ จัดการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้นำมาตรฐาน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ และมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ มาใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในรอบที่ 2

⁸ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 , ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 16.

⁹ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และ เกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553) (กรุงเทพมหานคร : บริษัท จุกทอง จำกัด, 2549),3.

มาตรฐานทั้งหมดเหล่านี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ ดังนั้นสถานศึกษาควรศึกษาแนวทาง และเร่งรัดการดำเนินการพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามแนวทาง เจตนารมณ์ ความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติตลอดเวลา

ปัญหาของการวิจัย

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รอบแรก พ.ศ.2544-2548) จำนวน 30,010 แห่ง ประกอบด้วย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 26,584 แห่ง สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน 2,116 แห่ง สังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 881 แห่ง สังกัดกองทัพทศศาสนา 286 แห่ง สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 131 แห่ง และโรงเรียนสาธิต จำนวน 29 แห่ง พบว่าการจัดการศึกษาในด้านผู้เรียน ผู้บริหาร และครูไม่ได้มาตรฐานกว่าร้อยละ 65 เกือบทั้งหมดเป็นสถานศึกษาของรัฐซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท¹⁰ โดยมีมาตรฐานที่ไม่ผ่านเกณฑ์ คือ 1) มาตรฐานด้านผู้เรียนประกอบด้วย มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 2) มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ไม่ผ่านเกณฑ์ คือ การบริหารวิชาการ โดยเฉพาะการมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น มีการสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) มาตรฐานครูผู้สอนมาตรฐานที่ไม่ผ่านเกณฑ์ คือ ความเพียงพอของครู ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร สภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้สังคมมีข้อสงสัยเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษา และมีข้อเรียกร้องจากระบบโรงเรียนหลายประการ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่แนวความคิดในการบริหารงานเพื่อเข้าสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษา และเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมว่าผลผลิตด้านคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ของสังคม จะมีคุณสมบัติครบถ้วนมีความน่าเชื่อถือในปัจจุบันและกระบวนการให้การศึกษาของโรงเรียนต่างๆ

¹⁰ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, “สรุปผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา,” 2549.(เอกสารอัครสานา)

และมีมาตรฐานที่เหมาะสมใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ผลการจัดการศึกษาที่ต้องการ และมีความยั่งยืนในการคงสภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ให้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีความสามารถสอดคล้องกับลักษณะของสังคมในปัจจุบันและอนาคตที่เชื่อถือได้ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงได้จัดให้มีระบบการประเมิน การประกันคุณภาพการศึกษาใน โดยเชื่อว่าการประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการ ผลักดันให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงได้ในอนาคต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ในสังกัดเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา(สมศ.) เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545–2548 โดยมี สถานศึกษาได้รับการประเมินภายนอกทั้งสิ้น 133 แห่ง จำนวนเป็นสถานศึกษารัฐบาล 118 แห่ง สถานศึกษาเอกชน 15 แห่ง พบว่าผลการประเมินในด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหารและด้านครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับผลการประเมินระดับประเทศ โดยมีมาตรฐานที่มีผลการ ประเมินต่ำกว่าระดับประเทศ คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิด สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ เมื่อพิจารณาผลการประเมินของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ตามความหมายของคุณภาพ พบว่าสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ร้อยละ 56.25 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ร้อยละ 44.53 อยู่ในระดับพอใช้ และร้อยละ 0.78 อยู่ในระดับปรับปรุง¹¹

จากการศึกษาสภาพปัญหาของระดับคุณภาพดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพื่อให้ทราบถึง คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครหลังจากผ่านการประเมิน คุณภาพรอบแรก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และเพื่อใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ให้มีมาตรฐาน อันจะนำไปสู่มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาที่เท่าเทียมกันต่อไป

¹¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร, “สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบแรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร,” 2550.(เอกสารอัดสำเนา)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อทราบคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

การศึกษาสมุทรสาคร

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อคำถามของการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อตอบคำถามของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้ คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับปานกลาง

ขอบข่ายของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบข่ายของการวิจัยไว้เป็นกรอบในการศึกษา กล่าวคือ มุ่งศึกษาคุณภาพสถานศึกษาซึ่งมีนักวิชาการและสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่น สถาบันนานาชาติเพื่อการวางแผนการศึกษาขององค์การยูเนสโก (Arleta Greasy and Lars Mahler) ได้กำหนดแนวการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยมิติที่สัมพันธ์กัน 3 มิติคือ คุณภาพของทรัพยากรที่ใช้ในการสอนและคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา (input) คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน

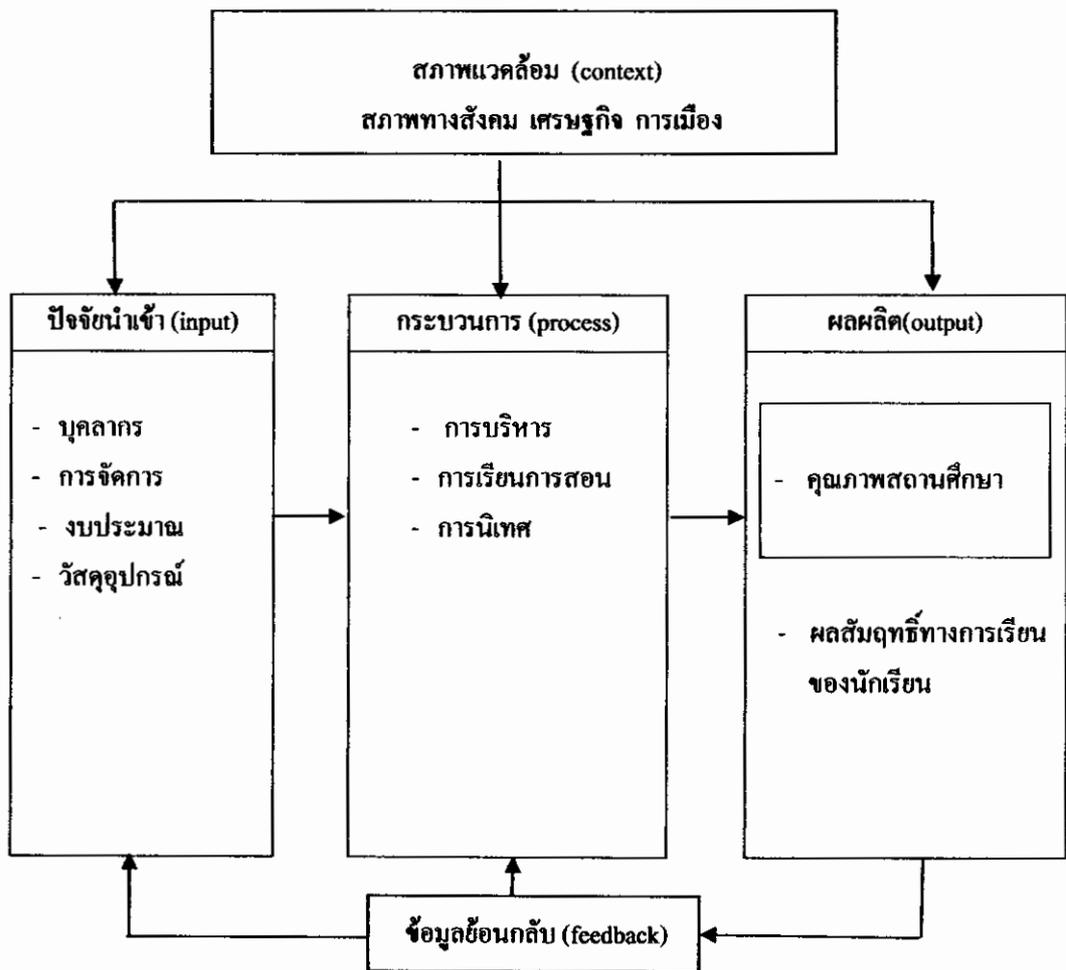
(teaching process) และคุณภาพของผลผลิต (output)¹² ในทำนองเดียวกัน คูมส์ (Coombs) ได้อธิบายความหมายของคุณภาพการศึกษาว่าอาจหมายถึงเนื้อหา วิธีการสอน การจัดการกระบวนการทางการศึกษาและความพยายามต่างๆ ที่จะปรับการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคม ในขณะที่ไม่ลาเรท (Mialaret) ได้กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาว่าขึ้นอยู่กับความคาดหวังของชุมชน (context) ที่แสดงให้เห็นได้จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา กับคุณลักษณะที่แท้จริงของกระบวนการทางการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้จากผู้เรียน¹³ สตีเฟนส์ (Stephens) ได้ระบุถึงเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล และชุมชนทั้งที่เป็นความต้องการในปัจจุบันและอนาคต วางรากฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประสบการณ์เชิงลึกสำหรับพัฒนาปัญญา สำหรับหลักการปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายของคุณภาพการศึกษาได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งในแง่กายภาพ และการพัฒนาเชิงศีลธรรม การเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนบุคคล และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดเชิงระบบ (systems approach) มาใช้ตามแนวคิดของแคทซ์ และคาห์น (Katz and Kahn) โดยแนวคิดของแคทซ์ และคาห์น นั้นมององค์การว่ามีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยมีองค์ประกอบด้านต่างๆ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อการปรับปรุงพัฒนาซึ่งในแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงของระบบย่อยอันใดอันหนึ่งย่อมทำให้มีผลกระทบต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ อาจมีผลกระทบต่อระบบใหญ่ ซึ่งหากระบบย่อย (sub system) ใดเสียหายจะส่งผลกระทบต่อระบบย่อยอื่นๆ และระบบใหญ่ด้วย จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนอื่นๆ ของระบบให้เกิดความสมดุล¹⁴ การดำเนินการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาถือเป็นระบบหนึ่งประกอบด้วยระบบย่อยหลายๆ ระบบประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นต้องประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร การจัดการ งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เข้าสู่กระบวนการสำคัญสามประการ คือ 1) กระบวนการบริหาร 2) กระบวนการเรียนการสอน 3) กระบวนการนิเทศ

¹² Arleta Greasy Lars Mahler, The Quality of Education in Developing countries : A Review of Some Research Studies and Policy Document (Paris :International Institute Planning's, 1991), 4.

¹³ UNESCO, Qualitative Aspects of Educational Planning (Paris :United, 1991), 3.

¹⁴ Daniel Katz and Robert L. Kahn, The social Psychology of Organization, 2nd en. (New York : John Wiley & son, 1978), 20.

กระบวนการทั้งสามจะเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้าต่างๆ ให้เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครองและชุมชน การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถ อาศัยกระบวนการต่างๆ โดยการประสานงานกิจกรรมให้เกิดความลงตัวกับทรัพยากรที่นำมาเป็นปัจจัยในการผลิตเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั่นคือ คุณภาพที่พึงประสงค์ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานและเป้าประสงค์ของสถานศึกษาตามที่วางแผนการดำเนินการไว้ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา : Daniel Katz and Robert L.Kahn, The Social Psychology of Organizations, 2nd ed. (New York : John Wiley and Son, 1978), 2.

:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2547), 13-14 .

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งนำแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ คือ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัด การศึกษาและด้านมาตรฐานการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาเป็นขอบเขตการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 2

คุณภาพสถานศึกษา
<ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน - มาตรฐานด้านการเรียนการสอน - มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา - มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2549), 3-11.

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดนิยามขอบเขตความหมายของคำศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน โดยแบ่งขนาดตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ และมีการจัดการศึกษา 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล 1-2) ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 3) และช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4- 6) โดยมีการปฏิบัติหรือมีความพร้อมในการสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่า การดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาตามพันธกิจที่กำหนดไว้จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่พึงประสงค์ มีคุณภาพตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด ซึ่งคุณภาพนี้เกิดจากการประเมินผล การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ที่ทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นหลักการ ทฤษฎี แนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา เพื่อคุณภาพสถานศึกษาและ เป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญตามลำดับดังนี้ คือ คุณภาพสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสาคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพสถานศึกษา

การที่จะให้สถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาให้ได้ผลผลิตตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีคุณภาพมาตรฐานใกล้เคียงกัน จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทางการศึกษาของผลผลิตปัจเจกและกระบวนการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทางการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้

ความหมายของคุณภาพ

คำว่าคุณภาพ (quality) ความหมาย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคลหรือสิ่งของ¹ โดยทั่วไปมีลักษณะคือ การมีมาตรฐานความเป็นเลิศ โดยมีการกำหนดมาตรฐานนั้นไว้ตายตัว กล่าวคือ เป็นความเหมาะสมตรงกับจุดหมายที่กำหนดไว้ (quality as fitness for purpose) เป็นประสิทธิภาพ (quality as efficiency) และเป็นการส่งเสริมการปรับปรุงให้ดีขึ้น (quality as achievement) ส่วนใหญ่มักจะมองคุณภาพในลักษณะ คือ การมี ประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์และศักยภาพในการปรับปรุงและฟื้นฟูตนเองอย่างต่อเนื่อง หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การมองคุณภาพในเชิงความสามารถในการพัฒนาตนเองทำให้ “คุณภาพมิใช่ เป้าหมายที่จบลง ณ จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นการเดินทางที่ไม่มีวันสิ้นสุด” (quality is a journey not destination) วิลคินสันและวิทเชอร์ (Wilkinson and Witcher) กล่าวว่า คุณภาพคือตรงตามความ

¹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542(กรุงเทพมหานคร : สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2546), 253.

ต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง ปัจจุบันคุณภาพก็คือความพึงพอใจ ความประทับใจ ความมั่นใจ ของที่ใช้ นอกจากนี้ ไคเซ็น (Kienzen) เสนอแนวความคิดว่า คุณภาพหมายถึงอะไรก็ได้ที่สามารถ ปรับปรุงได้ คุณภาพไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการเท่านั้นแต่จะรวมไปถึงการ ทำงานของคน การทำงานของเครื่องจักร ระบบและวิธีการปฏิบัติ ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์

คุณภาพสถานศึกษาเป็นการบรรลุผลสำเร็จของภาระหน้าที่ และจุดมุ่งหมายของการศึกษา มีการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้าน มีระเบียบ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและสามารถสร้างสรรค์จรโลงความก้าวหน้าของสังคมใน ทุกๆด้าน การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และการแก้ไขปัญหาต่างๆในสังคมเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเอง ในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต แต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่เริ่มเกิด การพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่า ทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ ดังนั้นคุณภาพ การศึกษาจึงเป็นการบรรลุผลสำเร็จของภาระหน้าที่ และจุดมุ่งหมายของการศึกษา อย่างไรก็ตาม คุณภาพทางการศึกษาคือการศึกษาที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร นอกจากนี้คุณภาพในทางการศึกษายังหมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆครบถ้วนตามความ คาดหวังของหลักสูตร² ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีและมีคุณภาพควรจะต้องครอบคลุม องค์ประกอบหลักตามภาระหน้าที่ขององค์การ การดำเนินงานจะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ถ้ามีการทำงานเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายตรงตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการวางแผนและดำเนินการ ตามแผน เพื่อสนองจุดหมายและมีผลการดำเนินงานตามความคาดหวัง ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริหารและ บุคลากรในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ และประเมินผลการปฏิบัติได้ถูกต้อง ชัดเจน จึงควรมีหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาได้พยายามหารูปแบบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพและพัฒนาเป็นลำดับ แต่ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือจุดเน้นที่หน่วยงานหรือองค์กรของคุณต้องการ

² มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมมนาวิชาการเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ ศึกษาศาสตร์จากนโยบายสู่แผนปฏิบัติการ (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 1.

³ กรมวิชาการ, สรุปผลการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการ จัดการเรียนการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540), 1.

⁴ กรมวิชาการ, แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาขั้นพื้นฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540), 2.

ความสำคัญของคุณภาพสถานศึกษา

การพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทำได้หลายวิธี หากพิจารณาถึงเทคนิคการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ ได้นำมาปฏิบัติด้วยอาจจำแนกประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การพัฒนาปัจจัยในการจัดการศึกษา ปัจจัยในการจัดการศึกษานั้นมีมากมายหลายอย่าง เช่น การได้รับการพัฒนาส่งเสริมหรือช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ การจัดสร้างอาคารเพื่อการสอนสำหรับวิชาเฉพาะ การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ การเพิ่มงบประมาณในการจัดการศึกษา

2. การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษา ได้แก่ การฝึกอบรมบุคลากรในเรื่องการวางแผนการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพแรงงาน การฝึกอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อและนวัตกรรมต่างๆ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาเหล่านี้เป็นการมุ่งใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ถือว่าเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพในการทำงานและจัดว่าเป็นวิธีที่มีคุณค่ามากที่สุด

3. การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตจากการจัดการศึกษา เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เป็นตัวเร่งในการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษา วิธีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตในการจัดการศึกษาเป็นวิธีการควบคุมการบริหารซึ่งเป็นการบริหารงานโดยยึดจุดประสงค์ แต่มีจุดอ่อน คือ การแข่งขันคุณภาพของผลผลิตในการจัดการศึกษา เนื่องจากสภาพของปัจจัยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นแตกต่างกัน ทั้งในด้านสภาพปัจจุบันที่มีอยู่และในสภาพความพร้อมของการปฏิบัติงาน⁵ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการนั้นภารกิจสำคัญที่สุดในการบริหารและการจัดการศึกษาคือ การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติ สร้างคุณลักษณะนักเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรมโดยการปฏิบัติ เป็นคนเก่งในด้านความรู้ความสามารถ และเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นคนทันสมัยทันโลก สามารถช่วยเหลือตนเองและปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาจะต้องอาศัยกระบวนการสามประการคือ กระบวนการทางการบริหาร กระบวนการทางการเรียนการสอน และกระบวนการทางการนิเทศติดตามผล ผู้บริหารจะต้องใช้กระบวนการทั้งสามนี้ นำไปสู่คุณภาพ

⁵ สัจด์ อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษาหลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2540), 233-236.

ทางการศึกษา โดยสร้างพลังในการทำงานของบุคลากรทุกคนไม่ว่าจะเป็นในหน่วยปฏิบัติการที่สถานศึกษาหรือในหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ให้สามารถมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน คือ คุณภาพสถานศึกษา

แนวทางการบริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (6) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ให้มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และหมวด 5 การบริหารจัดการศึกษาของรัฐธรรมนูญมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษา โดยตรง⁶ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ ให้สถานศึกษาดำเนินงานวิชาการได้โดยอิสระ และคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษาเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน

3. การบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษามีภารกิจที่สำคัญ ที่มุ่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมายและระเบียบโดยเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู

⁶ สำนักนายกรัฐมนตรี,พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 (กรุงเทพมหานคร : พรินทวานกราฟิก จำกัด, 2545), 13-14.

และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพต่อการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์กร ให้สามารถบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาให้สถานศึกษาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวคิดว่าด้วยคุณภาพสถานศึกษา

แนวความคิดของสถานศึกษา คือ ความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยหวังให้เกิดความเสมอภาคของการให้บริการการศึกษาแก่เด็กไทยทุกคน ให้มีความเท่าเทียมกันในคุณภาพของผลผลิต ซึ่งหมายถึงคุณภาพของผู้เรียน โดยคุณภาพสถานศึกษาดังอยู่บนพื้นฐานของความเป็นโรงเรียนที่ดี (good schools) ครอบคลุมองค์ประกอบด้านบริบท ปัจจัย (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต / ผลลัพธ์ (output / outcome) ของโรงเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบเชิงระบบของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถอำนวยความสะดวกให้บังเกิดประโยชน์เกี่ยวเนื่องการพัฒนาได้ โดยแนวคิดดังกล่าวไม่มีเจตนาที่จะชี้ว่าโรงเรียนคุณภาพมีรูปแบบเดียวแต่มีเจตนาที่ต้องการให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในองค์ประกอบ และปัจจัยหลักของความสำเร็จของการเป็นโรงเรียนคุณภาพเพื่อการดำเนินการกับองค์ประกอบ และปัจจัยหลักเหล่านั้น บนฐานของศักยภาพความพร้อม และความเป็นไปได้ในสภาพที่แตกต่างกันของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพในอนาคต

การนำแนวคิดโรงเรียนคุณภาพสู่การปฏิบัติให้เป็นไปอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และบังเกิดผลดีสูงสุดต่อการยกระดับคุณภาพของโรงเรียนในภาพรวมการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพจึงยึดหลักความสำคัญ 8 ประการ คือ หลักความเสมอภาค ให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีโอกาสอย่างเท่าเทียมในการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ หลักการพัฒนาตามสภาพจริง ให้โรงเรียนพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามศักยภาพความพร้อมและข้อมูลที่แท้จริงของโรงเรียน หลักการพึ่งตนเอง ให้โรงเรียนพัฒนาโดยการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ในบริบทความร่วมมือสนับสนุนอย่างเหมาะสมจากส่วนกลางและพื้นที่ หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ให้ได้พัฒนาตนเองในทุกองค์ประกอบและดำเนินการภาพรวมของโรงเรียน หลักยุทธศาสตร์ ให้โรงเรียนได้ใช้ศักยภาพสูงสุดและวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนา หลักความหลากหลาย เปิดโอกาสให้โรงเรียนสร้างความเป็นโรงเรียนคุณภาพได้ตามจุดแข็งของแต่ละโรงเรียนที่แตกต่าง กัน และด้วยวิธีการที่หลากหลาย หลักการมีส่วนร่วม เน้นให้บุคลากรผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียมีโอกาสในการร่วมพัฒนาโรงเรียนและหลักความต่อเนื่อง ให้โรงเรียนดำเนินการพัฒนา และยกระดับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาครอบคลุมบทบาทและหน้าที่ของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรูปแบบ ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาที่เป็นกรอบของการดำเนินงาน ในภาพรวมดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวทางการเป็นโรงเรียนคุณภาพ

การพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่ต้องการยกระดับ คุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับความเสมอภาคทางการศึกษา โดยกำหนดรูปแบบจากผลการ วิเคราะห์เชิงระบบ (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 14 องค์ประกอบ จำแนกเป็น องค์ประกอบด้านผลผลิต / ผลลัพธ์ (output / outcome) 3 องค์ประกอบ ด้านกระบวนการ (process) 4 องค์ประกอบ ด้านปัจจัย (input) 6 องค์ประกอบ และด้านบริบท 1 องค์ประกอบ

จากการกำหนดกรอบแนวคิด และกำหนดความเป็นโรงเรียนคุณภาพตามการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงระบบจากผลการศึกษาวิจัยและได้รูปแบบของโรงเรียนคุณภาพ ที่มีมิติแนวคิด ประกอบด้วย 14 องค์ประกอบดังกล่าวมาแล้ว รูปแบบจากการวิเคราะห์เชิงระบบ (CIPP Model) เป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยทุกหน่วยงานสามารถส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง ตามองค์กำหนดความเป็นโรงเรียนคุณภาพได้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของผลผลิต / ผลลัพธ์ (output / outcome) ของโรงเรียนคุณภาพที่ ต้องพัฒนาผู้เรียนและโรงเรียน คือ

1.1 ผู้เรียน มีคุณภาพ มาตรฐาน มีพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้

1.2 โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ ชุมชนและโรงเรียนอื่นได้

2. ดำเนินการไปสู่เป้าหมาย โดยมีกระบวนการใน 3 เรื่อง

2.1 กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดและจัด บรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2.2 การบริหารจัดการ ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นการมีส่วนร่วม

2.3 การประกันคุณภาพการศึกษา มีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน

3. จัดการให้มีปัจจัย เพื่อความสำเร็จในการดำเนินการใช้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ต่อไปนี้

3.1 ทรัพยากรบุคคล คือ ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพและจำนวนเพียงพอ

3.2 ทรัพยากรวัสดุ เทคโนโลยีและงบประมาณ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น สื่อ / อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย และงบประมาณมุ่งผลงาน บริหารจัดการด้านบริบทให้เอื้อต่อการดำเนินการสู่เป้าหมาย คือ สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนดี มีสังคมบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวย การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในการบรรลุความสำเร็จตามแนวทางขององค์ประกอบเชิงระบบ หน่วยงานที่มีสถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ของดัชนีชี้วัดเฉพาะของตนเองจากกรอบปัจจัยหลักความสำเร็จ และดัชนีชี้วัดโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งเป็นเกณฑ์กลางที่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 14 องค์ประกอบ นั่นคือ โรงเรียนได้พัฒนาตนเองให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ด้วยกระบวนการที่หลากหลายตามทรัพยากรและศักยภาพของตนเองและเป็นไปอย่างต่อเนื่องให้เกิดความยั่งยืนในการเป็นโรงเรียนคุณภาพ

การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ต้องให้ทุกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องเป็นผู้ดำเนินการร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร และในทิศทางตามมิติแนวคิดของโรงเรียนคุณภาพ และตามยุทธศาสตร์ที่ร่วมกันจัดทำไว้ แต่การดำเนินการนี้จะไม่สำเร็จสมบูรณ์หรือมีปัญหาอุปสรรคได้ หากคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน คณะผู้ปกครอง คณะศิษย์เก่า รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ไม่ได้รับรู้หรือเห็นชอบในการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ

ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็น และความสำคัญที่โรงเรียนต้องประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจและกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา โดยเฉพาะให้ทุกกลุ่มเป้าหมายตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนในชุมชนของตนได้ เพื่อเยาวชนในชุมชนจะได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาซึ่งเป็นขอปรารถนาทั้งของชุมชนและประเทศที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาอื่นๆ ของการจัดการศึกษาจนในที่สุดพลเมืองไทยมีคุณภาพทัดเทียมกัน และสามารถแข่งขันกับนานาชาติประเทศได้ในช่วงเวลาของทศวรรษแห่งคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา คือ ภายใน พ.ศ. 2554

2. บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ ต้องมีวิธีการที่แต่ละระดับของหน่วยงานจะดำเนินการและปฏิบัติให้สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1. ระดับกระทรวง / องค์กรหลัก

- 1.1 กำหนดกรอบแนวคิด องค์กรประกอบ ปัจจัยหลัก ความสำเร็จ คณิตศาสตร์และรูปแบบพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ
- 1.2 สร้างความเข้าใจกับผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง / องค์กรหลักและเผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชน
- 1.3 ส่งเสริม สนับสนุนติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
- 1.4 ยกย่องโรงเรียนคุณภาพระดับกระทรวง / องค์กรหลัก
- 1.5 จัดทำฐานข้อมูลโรงเรียนคุณภาพระดับกระทรวง / องค์กรหลัก

2. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

- 2.1 กำหนดเกณฑ์ของคณิศร / และค่าน้ำหนัก ซึ่งอาจแตกต่างกันได้ตามสังกัดโรงเรียน แต่เป็นไปตามกรอบแนวคิดองค์กรประกอบ ปัจจัยหลักความสำเร็จ คณิตศาสตร์ และรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน ด้วยวิธีที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การประชุมชี้แจง สัมมนา จัดทำเอกสารเผยแพร่ และใช้สื่อต่าง ๆ
- 2.2 กำหนดแผนกลยุทธ์ และดำเนินการตามแผน
- 2.3 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในการนำแผนปฏิบัติ
- 2.4 ส่งเสริมสนับสนุน ให้เขตพื้นที่การศึกษาจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ
- 2.5 ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 2.6 ประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ
- 2.7 จัดกิจกรรมนำเสนอผลงาน (show case) ยกย่องเป็น โรงเรียนคุณภาพ เผยแพร่สู่สาธารณชน เพื่อเรียนรู้รูปแบบการพัฒนา และจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม
- 2.8 ติดตามประเมินผลเป็นระยะเพื่อให้โรงเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 2.9 รายงานกระทรวง / องค์กรหลัก และสาธารณชน รวมทั้งให้การยกย่องรับรองสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่องส่วนโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน ให้เขตพื้นที่การศึกษา กำหนดมาตรการในการปรับปรุง
- 2.10 จัดทำฐานข้อมูลโรงเรียนคุณภาพ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3. ระดับโรงเรียน

- 3.1 เตรียมการและสร้างความเข้าใจ
- 3.2 ตรวจสอบสถานภาพโรงเรียน
- 3.3 กำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนา
- 3.4 กำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับ
- 3.5 ดำเนินการยกระดับสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ
- 3.6 ประเมินความเป็นโรงเรียนคุณภาพ
- 3.7 สร้างความยั่งยืนในการเป็นโรงเรียนคุณภาพ

3. ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษา

เพื่อให้แนวคิดการพัฒนาคุณภาพบังเกิดผลตามหลักการที่กำหนด เปิดโอกาสให้สถานศึกษาทุกแห่งได้พัฒนาตนเองได้อย่างมีคุณภาพตามศักยภาพ สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและชื่นชมของชุมชนและสังคมทั่วไปการดำเนินการในระดับโรงเรียนย่อมแตกต่างกันไปมากน้อยตามศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของโรงเรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามเพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการในระดับสถานศึกษา 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการและสร้างความเข้าใจ 2)ขั้นตรวจสอบสถานภาพสถานศึกษา 3) ขั้นกำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนา 4) ขั้นกำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับ 5) ขั้นดำเนินการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา 6) ขั้นประเมินความเป็นโรงเรียนคุณภาพ และ7) ขั้นสร้างความยั่งยืนในการเป็นสถานศึกษาคุณภาพ⁷ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติควรต้องสามารถสร้างสถานศึกษาให้เข้มแข็ง คือ เป็นสถานศึกษาที่มีพลัง สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และใช้หลักวิชาที่เป็นประโยชน์ในการบริหาร เนื่องจากการบริหารโดยไม่มีหลักวิชาการนั้นเป็นการบริหารแบบลองผิดลองถูก แต่ไม่มีหลักวิชาใดที่ใช้ได้กับทุกโรงเรียนต้องมีการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับสถานศึกษา ประการแรกผู้บริหารต้องพัฒนาคนไปสู่งาน มิใช่การรับงานมาสู่คนพัฒนาบุคคลากรให้สามารถสร้างงานได้ เพราะฉะนั้นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ จึงเป็นสถานศึกษาที่มีชีวิตเข้าไปแล้วได้ยินเสียงคนตรี ได้ยินเสียงสนทนา ได้ยินเสียงหัวเราะ ได้ยินเสียงอ่านกลอน ได้ยินเสียงพูดของนักเรียน ประการที่สอง ภายในสถานศึกษาทุกคนสามารถทำงานเป็นทีม มุ่งพัฒนา

⁷ อารุง จันทวานิช, แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิก จำกัด, 2547), 5-9.

คุณภาพของตนเองและของผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนของเราจึงไม่ใช่เป็นแค่เพียง child – centered เท่านั้น แต่เป็น teacher – centered ในเชิงบริหาร คือ ผู้บริหารต้องสนใจให้ความสำคัญครูด้วย แล้วทุกอย่างจะขึ้นมาอยู่ที่จิตสำนึกเป็น consciousness – centered กลายมารวมเป็นจิตสำนึกของทุกคนในโรงเรียน ที่จะร่วมกันจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพในโอกาสต่อไป⁸

การบริหารและการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน⁹ ประกอบด้วย

1. ด้านปัจจัยโรงเรียน (school input)

อันประกอบด้วยบริบทการจัดการศึกษาของโรงเรียน (school context) ชุมชนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษาที่โรงเรียนต้องจัดให้สนองความต้องการและให้เกิดความพึงพอใจชื่นชม ศรัทธาต่อคณะผู้บริหารและครูผู้สอน ความสัมพันธ์ของชุมชนกับโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน¹⁰ ความสัมพันธ์นี้ได้แก่ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การให้ความรู้และบริการแก่ชุมชน (ความช่วยเหลือ) การได้รับความรู้จากชุมชน และชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน (ชื่นชม) ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน จึงเป็นบริบทสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้

นอกจากบริบทนอกโรงเรียนคือชุมชนแล้ว ในโรงเรียนควรจัดบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย เช่น มีความร่มรื่น สะอาด สวยงาม มีเรือนเพาะชำ มีสวนป่า และอื่น ๆ ที่สามารถสนองต่อการจัดการเรียนรู้ ตัวแปรของบริบท (context variables) ที่สถาบันนานาชาติ เพื่อการวางแผนการศึกษาขององค์การยูเนสโก (IIEP) ได้กล่าวไว้ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน คือ ตัวนักเรียน เช่น คุณสมบัติ ความสามารถ ประสิทธิภาพ เจตคติ และตัวแปรที่ส่งผลต่อสภาพห้องเรียน (classroom context) ได้แก่ขนาดห้องเรียน หนังสือเรียน โทรทัศน์ศึกษา ซึ่งได้รับผลกระทบจากสภาพของโรงเรียนและชุมชน (school and community contexts) ได้แก่บรรยากาศจริยธรรมของชุมชน และขนาดโรงเรียน

⁸ สุมน อมรวิวัฒน์, กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหาร (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2547), 14-16.

⁹ อารุง จันทวานิช, แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ (กรุงเทพมหานคร : พรึกหวานกราฟิก จำกัด, 2547), 10-11.

¹⁰ กรมวิชาการ, ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2539), 11-12.

U.S. Department of Education (Office of Educational Research and Improvement Monitoring School Quality : An Indicators Report, Dec.2000) รายงานไว้ว่าคุณภาพโรงเรียนส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากระบวนการเรียนการสอนที่ดี และกำหนดตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียน ไว้ 4 ตัวบ่งชี้ คือ school leadership, goals, professional community discipline และ academic environment

จากกรอบแนวคิดการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถาบันนานาชาติ เพื่อการวางแผนการศึกษาขององค์การยูเนสโก (IIEP.)ได้กำหนดปัจจัยหลักเป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา บุคลากร / ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน และทรัพยากรวัสดุ ได้แก่ หลักสูตร / สื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สถานภาพและความพร้อมของสถานศึกษางบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา

ในการประชุมสัมมนาโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนคุณภาพ ได้ข้อสรุปที่เป็นปัจจัยของการจัดการด้านกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ (คามเกณฑ์) ภูมิทัศน์ (สะอาด ปลอดภัย แหล่งการเรียนรู้) สื่อ (ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์) สิ่งสนับสนุน (น้ำดื่ม กิจกรรมสนับสนุน) และที่เป็นปัจจัยของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จำนวนครู (เพียงพอ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือประพฤติดี เมตตา รับผิดชอบ) คุณภาพครู (ความรู้ คือวิชาที่สอน ทักษะ คือภาษาคอมพิวเตอร์ ความสามารถ คือ จัดหลักสูตรจัดการเรียนรู้ สื่อ คือเพียงพอ)¹¹

ปัจจัยเกี่ยวกับตัวครู (presage variables) ที่ยูเนสโก เสนอไว้ ได้แก่ 1) ประสบการณ์การฝึกอบรม เช่น การรับการฝึกอบรมจากมหาวิทยาลัย การฝึกอบรมตามโครงการ / เรื่อง 2) การฝึกปฏิบัติ เช่น การสอน และ 3) คุณสมบัติความเป็นครู เช่น ทักษะการสอน สติปัญญา แรงจูงใจ บุคลิกภาพ และอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ของการกำกับติดตามด้านครูซึ่ง U.S. Department of Education (Monitoring School Quality : An Indicators Report, Dec. 2000) กำหนดไว้ 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

¹¹ ปฏิพัทธ์ สุวรรณศรี, “เอกสารสรุปบรรยายเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” โรงแรมเมธาธิย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี, 2539. (เอกสารอัคราณา)

teacher academic skill ซึ่งงานวิจัยจำนวนมากพบว่า นักเรียนเรียนรู้ได้มากจากครูที่มีทักษะด้านความรู้ทางวิชาการที่ดี (strong academic skill) และเช่นเดียวกันมีงานวิจัยหลายเรื่องที่มีข้อค้นพบตรงกันว่า ทักษะด้านความรู้ทางวิชาการเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าทักษะด้านความรู้จะเป็นตัวทำนายว่าคน ๆ นั้นสอนดี

teacher assignment ในความเป็นจริงของครูจำนวนมาก ไม่ได้รับการฝึกอบรมให้สอนในวิชาที่รับผิดชอบนักวิจัยหลายคน พบว่า การเตรียมเนื้อหาที่จะสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยเฉพาะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่ไม่มีผลในวิชาภาษาอังกฤษและประวัติศาสตร์ กล่าวคือครูที่มีวุฒิปริญญาตรี และปริญญาโททางคณิตศาสตร์ มีผลทำให้คะแนนวิชาของนักเรียนสูงข้อค้นพบนี้ พบเช่นเดียวกันในวิชาวิทยาศาสตร์

teacher experience มีการศึกษาหลายเรื่องได้แนะนำว่านักเรียนเรียนรู้ได้มากจากครูที่มีประสบการณ์ แต่ก็เป็นไปได้ที่จะให้เฉพาะครูที่มีประสบการณ์มาทำหน้าที่สอน ครูที่เพิ่งเข้ามาใหม่ควรจะกระจายไปตามโรงเรียนต่างๆ และจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือครูใหม่ ๆ เหล่านี้

professional development คุณภาพของการสอนอาจขึ้นกับโอกาสที่ครูได้รับการพัฒนา และแม้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นพ้องกันว่าพัฒนาวิชาชีพของครู จะทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สนับสนุนความเห็นดังกล่าว

2. ด้านกระบวนการศึกษา (school process)

สถาบันนานาชาติ เพื่อการวางแผนการศึกษาขององค์การยูเนสโก (IIEP.) ได้เสนอตัวแปรด้านกระบวนการเน้นที่พฤติกรรมในห้องเรียนของครูและนักเรียน ตลอดจนการสอบถามความคิดเห็นเรื่องโรงเรียนคุณภาพ ของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องการบริหารจัดการว่าคุณภาพของการบริหารจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการด้านกายภาพ การพัฒนาครูในด้านการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งขึ้นกับการจัดการเรียนรู้ อาทิเช่น นักเรียนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทั้งปวง การจัดเวลาเรียนทฤษฎีและปฏิบัติ 50 เปอร์เซ็นต์ ทำประโยชน์ต่อสังคมและออกกำลังกายหรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 50 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้มีการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับผู้บริหาร ในประเด็นที่ผู้บริหารต้องจัดสภาพความพร้อมของโรงเรียน ต้องสร้างสิ่งจูงใจให้เกิดความพอใจในการทำงาน และต้องเป็นนักบริหารและนักวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

3. ด้านผลผลิต / ผลลัพธ์ (school output / outcome หรือ school Product)

ผลผลิตในประเด็นคุณภาพของการพัฒนาการศึกษาที่เสนอโดยสถาบันนานาชาติ เพื่อการวางแผนการศึกษาขององค์การยูเนสโก (IIEP.) เป็นผลผลิตในระยะสั้น ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งวิชาการและไม่ใช่วิชาการ (cognitive & non - cognitive) ทักษะ เจตคติ และเป็นผลผลิตในระยะยาว ได้แก่บุคลิกภาพ การเรียนต่อ การมีงานทำ การประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นตัวแปรเดียวกับที่ยูเนสโกกำหนดไว้¹²

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมสัมมนาโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประมาณ 2,000 คน (เอกสารยึดสำเนา, 2545) ในเรื่องโรงเรียนคุณภาพ ได้ผลว่า คุณภาพนักเรียน ได้แก่ 1) มีสุขภาพดี คือร่างกายแข็งแรง ปลอดยาเสพติด สุขภาพจิตดี คือภูมิใจ เชื้อมั่น ยอมรับตนเองและผู้อื่น 2) แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะ เช่น ในการดำรงชีวิต ภาษาอังกฤษ ไทย คอมพิวเตอร์ มีความสามารถ เช่น ทิศและใช้เหตุผลแก้ปัญหา 3) มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ 4) มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น¹³

¹² อารุง จันทวานิช, แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิก จำกัด, 2547), 12-13.

¹³ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิก จำกัด, 2547), 29-37.

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ในต่างประเทศ

การดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กในต่างประเทศ มีความพยายามจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยปรากฏมีงานวิจัยที่ได้สรุปผลจากการศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาขนาดต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา ของกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง มีวินัยและความตั้งใจมากกว่านักเรียนในสถานศึกษาขนาดอื่นๆ รวมทั้งอัตราเฉลี่ยในการจบการศึกษา ระดับอุดมศึกษามีมากกว่า

2. ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จะต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ แต่เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษา นักเรียนที่จบการศึกษามัธยมปลายในสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีคุณภาพสูงกว่านักเรียนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่า

3. วิธีช่วยเหลือสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดอื่นๆ คือ การแบ่งปันอุปกรณ์ต่างๆ และแหล่งทรัพยากรจากการจัดการแบบมีความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ (Collaboration) เป็นนวัตกรรมที่เรียกว่า โรงเรียนชุมชน (Community School)

สถาบันพระปกเกล้า ได้กล่าวถึงผลการดำเนินการบูรรวมสถานศึกษาขนาดเล็กในประเทศจีน สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการบูรรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เกิดจากนักเรียนมีจำนวนน้อย เนื่องจากนโยบายคุมกำเนิดของรัฐบาลจีน ที่กำหนดให้ประชาชนในครอบครัวหนึ่งมีลูกได้เพียงคนเดียวทำให้เด็กเกิดน้อย นักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประถมมีน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร

2. ผู้ปกครองไม่ยอมให้เด็กนักเรียนไปเรียนไกลบ้าน ต้องแก้ไขการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สถานศึกษาที่ให้นักเรียนไปเรียนว่าเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ มีหอพักสำหรับพัก มีรถรับส่งสำหรับเด็กเดินเรียนที่สามารถทำให้นักเรียนพอใจและให้พ่อแม่พอใจด้วย จึงสามารถยุบสถานศึกษาขนาดเล็กได้สำเร็จ¹⁴

¹⁴ จูรี อุไรวัฒนา, “การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2” (ปริญาญาคูศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2548), 46-47.

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ในการที่แก้ปัญหาสถานศึกษาขนาดเล็กและยกระดับให้เท่าเทียมกับสถานศึกษาอื่น โดยมีเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวนทั้งสิ้น 10,877 แห่งในปี 2547 รายละเอียดงบประมาณจำแนกได้ ดังนี้ (1) ค่าหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 (2) ค่าใช้จ่ายสำหรับจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ในหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (commuter mobile unit) (3) ค่าหนังสือห้องสมุด (4) ค่าจ้างและค่าพาหนะครูไปสอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก (5) การพัฒนาครูสถานศึกษาขนาดเล็ก 56,916 คน (6) การนิเทศติดตามผลการดำเนินโครงการ (7) การซ่อมแซมอาคารสถานศึกษาขนาดเล็ก (8) หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (commuter mobile unit) (9) คอมพิวเตอร์ 7,000 เครื่อง (10) คอมพิวเตอร์และเครื่องฉายภาพ (video projector) 600 ชุด (11) รถยนต์บรรทุกดีเซล ขนาด 1 คัน จำนวน 110 คัน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร (12) สถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบ 11 แห่ง (13) อบรมครูสถานศึกษาขนาดเล็กด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ (ICT : information and communication technology) ในประเทศ และประเทศสิงคโปร์ จะเห็นได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นความสำคัญของสถานศึกษาขนาดเล็ก จึงได้จัดสรรค่าจ้างและค่าพาหนะครูไปสอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (commuter mobile unit) เครื่องฉาย (video projector) รถยนต์บรรทุกดีเซลขนาด 1 คัน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในถิ่นทุรกันดาร จัดสร้างสถานศึกษาขนาดเล็กต้นแบบ 11 แห่ง และอบรมครูสถานศึกษาขนาดเล็กด้าน ICT ณ ประเทศสิงคโปร์ งบประมาณในการดำเนินการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กปีงบประมาณ 2547 เป็นงบประมาณที่กระจายไปยังสถานศึกษาขนาดเล็กทุกแห่งอย่างทั่วถึง โดยมุ่งหวังว่านักเรียนในชนบทแห่งไกลจะได้มีโอกาสเล่าเรียนในสถานศึกษาที่มีความพร้อมทั้งในด้านปัจจัยพื้นฐานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งในท้ายที่สุดก็จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพสูงขึ้น แม้ว่าได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานศึกษาขนาดเล็กปัญหาก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ภายใต้การบริหารจัดการแบบองค์รวม ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (All For Education) โดยการกระจายอำนาจให้หน่วยงาน ในระดับพื้นที่มีอิสระสามารถกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

ที่สอดคล้องกับข้อจำกัด เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงกำหนดรูปแบบการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบศูนย์โรงเรียน (School Center) คือ การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา ในลักษณะนำนักเรียนมาเรียนรวมกันทั้งหมด หรือมาเรียนรวมกันบางชั้นเรียน หรือจัดการเรียนการสอนเป็นช่วงชั้น และพัฒนารูปแบบเป็นการบริหารจัดการร่วมกัน โดยมีรูปแบบการดำเนินการดังนี้

1.1 รูปแบบเรียนรวมทุกชั้นเรียน คัดเลือกสถานศึกษาที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ อาคารสถานที่ที่เหมาะสมและตั้งอยู่ศูนย์กลาง หรือสามารถเดินทางได้สะดวกเป็นสถานศึกษาหลัก ส่วนสถานศึกษาที่เหลือเป็นสถานศึกษาเครือข่าย โดยนำนักเรียนทุกระดับชั้นมาเรียนรวมที่สถานศึกษาหลัก โดยได้รับการสนับสนุนค่าพาหนะในการเดินทางมาเรียน

1.2 รูปแบบเรียนรวมบางชั้น โดยนำนักเรียนจากสถานศึกษาเครือข่ายในบางชั้น เช่น อนุบาล 1-2 ป.1-3 หรือ ป.4-6 ไปเรียนกับโรงเรียนหลักและจัดระบบการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาหลักและสถานศึกษาเครือข่าย

1.3 รูปแบบการเรียนรวมช่วงชั้น โดยจัดครูผู้สอนตามระดับช่วงชั้นตามความรู้ความสามารถและความถนัดของครู โดยพิจารณาการจัดจำนวนครูตามเกณฑ์

1.4 รูปแบบศูนย์โรงเรียนแบบพักนอน เกิดจากการดำเนินการรวมศูนย์โรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ แต่เนื่องจากนักเรียนที่เดินทางมาเรียนรวมไม่สามารถเดินทางกลับไปกลับระหว่างบ้านกับสถานศึกษาหลักได้ เนื่องจากบ้านอยู่ห่างไกล การคมนาคมลำบาก หลายแห่งเป็นภูเขาสูง และป่าทึบ ดังนั้นนักเรียนจึงจำเป็นต้องพักนอนค้างคืนที่สถานศึกษาหลัก

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นเรียน อาจพิจารณาดำเนินการได้โดยการจัดชั้นเรียน แบบช่วงชั้น และการบูรณาการเนื้อหาวิชาตามช่วงชั้น โดยอาจจัดให้สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่สถานศึกษามีอยู่โดยรวมชั้นที่ติดกันเข้าด้วยกัน เช่น ช่วง ป.1-2, ป.3-4, ป.5-6 หรือช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือช่วงชั้น ป.1-3, ป.4-6, ม.1-3 เป็นต้น

3. การดำเนินการตามกฎหมาย เป็นการดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพสถานศึกษาขนาดเล็กที่ไม่สามารถแก้ไขโดยวิธีการอื่นได้ เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆ มีความจำเป็นต้องดำเนินการรวมและเลิกสถานศึกษา ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรวมและการเลิกสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2524 โดยมีรูปแบบการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการยุบรวมสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการให้สถานศึกษาตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปนำนักเรียนมาเรียนร่วมกัน ณ สถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าสถานศึกษาหลัก ส่วนสถานศึกษาที่นำนักเรียนมาเรียนรวมนั้น เรียกว่า สถานศึกษารวม โดยสนับสนุนงบประมาณ ค่าพาหนะเดินทางให้แก่นักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ 1) นำนักเรียนไปเรียนรวมกับสถานศึกษาหลัก ทั้งหมดในปีเดียวกัน และดำเนินการเลิกสถานศึกษา 2) นำนักเรียนไปเรียนกับสถานศึกษาหลัก ปีละ 1-2 ชั้น เมื่อดำเนินการจนครบทุกชั้น จึงพิจารณาคำเนินการเลิกสถานศึกษา

3.2 รูปแบบโรงเรียนสาขา หมายถึง การดำเนินการให้สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คนที่มีปัญหาขาดแคลนอัตรากำลังครูและอัตราการศึกษาสำหรับเด็กเข้าเรียนต่ำ มีแนวโน้มจำนวนนักเรียนลดลงในอนาคต ให้ทำแผนยุบสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาสาขาของโรงเรียนหลัก ที่อยู่ใกล้เคียง

แนวทางการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก จากนโยบายและการจัดรูปแบบตามที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับนโยบายตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กโดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์โดยให้หน่วยงานทุกระดับในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยกันประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ถึงกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้สังคม โดยเฉพาะชุมชนที่มีสถานศึกษาขนาดเล็กอยู่ในพื้นที่เกิดความตระหนักในการที่จะช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาขนาดเล็กในท้องถิ่นของตนเอง

2. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยการศึกษาจัดทำแผนที่ทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาจัดทำแผนที่ทางการศึกษา ซึ่งแสดงถึงที่ตั้งของสถานศึกษา เส้นทางคมนาคม แหล่งทรัพยากรสนับสนุน ตัวป้อนที่เป็นทั้งนักเรียนและทรัพยากรอื่น เพื่อจัดทำเป็นระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ นำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก และนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาจัดทำเป็นเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยจำแนกสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็น 3 กลุ่มคือ สถานศึกษาที่มีความเข้มแข็ง ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สถานศึกษาที่พร้อมรับการพัฒนา และสถานศึกษายุบรวมเลิก เนื่องจากประชาชนขาดความศรัทธา ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนและมีทางเลือกอื่น ๆ ทั้งนี้แผนพัฒนาคุณภาพต้องจัดทำทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความขาดแคลนของสถานศึกษาขนาดเล็ก

4. การจัดหาหนังสือเรียน / แบบฝึกหัด โดยการจัดสรรหนังสือเรียน / แบบฝึกหัด ให้กับสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาแจกหนังสือเรียน / แบบฝึกหัด ให้นักเรียนยืมเรียน และจัดทำเอกสารหลักฐานการแจกหนังสือให้นักเรียน

5. การจัดทำหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ โดยจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์และเซิร์ฟเวอร์ เพื่อจัดทำเป็นรถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์คันละ 14 เครื่อง สามารถรองรับ ผู้เรียนได้ครั้งละ 28 คน ว่างบริการให้แก่สถานศึกษาขนาดเล็ก นอกจากนี้ในบางพื้นที่ที่มีสภาพ ไม่เหมาะสม อาจปรับใช้วิธีการอื่นๆ ให้เหมาะสม เช่น เลือกลงสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง เป็น ศูนย์กลางในการจัดตั้งคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กได้มีโอกาสเรียนรู้ คอมพิวเตอร์อย่างทั่วถึง

6. การจัดหาหนังสือห้องสมุด / สื่อการเรียนการสอน โดยจัดสรรงบประมาณ สำหรับสื่อการเรียนการสอน และหนังสือห้องสมุดแก่สถานศึกษาขนาดเล็กแห่งละ 10,000 บาท และอาจเพิ่มเติมให้ตามจำนวนนักเรียน ทั้งนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะใน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นในการเรียนการสอน

7. การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดหาครู ผู้สอนหมุนเวียนสอนในสถานศึกษาขนาดเล็กต่างๆ เนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็น สถานศึกษาที่มีครูไม่ครบชั้นเรียน หรือขาดแคลนครู ที่มีความสามารถเฉพาะทางจึงจำเป็นต้องหา บุคลากรเพิ่มเติมให้สถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

8. การพัฒนาครู โดยจัดสรรงบประมาณการพัฒนาครู โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาโดยเฉลี่ย 500 บาท ต่อครู 1 คน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาครูสถานศึกษาขนาดเล็ก ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

9. การนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน โดยกำหนดสภาพที่คาดหวังในเรื่องต่างๆ ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด กำหนดแผนการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานสถานศึกษา สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศติดตามผล และนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน

10. การซ่อมแซมอาคารเรียน ดำเนินการโดยให้สถานศึกษา สำรวจความต้องการ จำเป็นในการซ่อมแซมอาคารเรียน สั้วม แล้วเสนอไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้ววิเคราะห์ และจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาซ่อมแซมอาคารเรียนและสั้วมตามความต้องการจำเป็น

11. การบริหารจัดการ โครงการดำเนินการ โดยศึกษาโครงการยกระดับคุณภาพ สถานศึกษาขนาดเล็ก ให้ชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และกิจกรรมอะไรบ้าง หน่วยงานใดที่เกี่ยวข้องทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างมี

ส่วนร่วมไปยังหน่วยปฏิบัติ เก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดเมื่อเปิดเรียนให้สถานศึกษา จัดทำรายงานการประเมินตนเอง และนิเทศติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ตามแผนที่กำหนด¹⁵

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีโครงการพัฒนาประสิทธิภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรบูรณาการและเป็นเครือข่ายร่วมมือกันพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีสถานศึกษามีคุณภาพในโครงการพัฒนาเชิงระบบข้อมูลสารสนเทศ รูปแบบบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียมไทยคม ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ได้ดำเนินการตามนโยบายแบ่งเป็น 5 รูปแบบ 1) รูปแบบการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน เป็นการบูรณาการแบบรวมชั้นเรียนเป็นช่วงชั้น และบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภายในกลุ่มการเรียนรู้เดียวกัน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้ 2) รูปแบบการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการแบบคละชั้นเรียน และนำสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาบูรณาการตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไป 3) รูปแบบการบูรณาการกิจกรรม Walk Rally เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งสถานศึกษาหรือช่วงชั้นที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงจากฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาก่อนที่จะออกไปศึกษาหาความรู้นอกสถานการณ์จริง 4) รูปแบบการสอนแบบมอนเตสซอรี (Montessori) เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นวิธีการสอนนักเรียนที่เด็กสามารถเรียนอ่าน เขียน คำนวณ โดยวิถีธรรมชาติเหมือนกันกับการเรียนเดินและพูด เด็กสามารถเรียนรู้ได้สอดคล้องกับช่วงเวลาของความสนใจและความพร้อมของเด็ก 5) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนและชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

¹⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547), 8-9.

และแหล่งการเรียนรู้ วิธีดำเนินการ 1) วิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 2) บูรณาการผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบาย รายวิชาหน่วยการเรียนรู้ 3) จัดทำแนวการจัดการเรียนรู้ 4) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผน 6) ประเมินผล ประโยชน์ที่ได้รับคือ 1. แก้ปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน 2. นักเรียนหลายระดับชั้นเรียนได้รู้ร่วมกัน พี่ช่วยน้องได้ 3. นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 4. ครูมีเวลาในการเตรียมการสอน และทำธุรการชั้นเรียน 5. การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

โครงการใช้สื่อเทคโนโลยีและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ โดย 1) ศูนย์การเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ (office station unit) ในสถานศึกษาคิดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ ประโยชน์ที่ได้รับ คือ (1.1) แก้ปัญหาขาดแคลนครู (1.2) ให้โอกาสแก่นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กได้เรียนรู้จาก เทคโนโลยีสมัยใหม่ และกระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียนให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและค้นคว้าเพิ่มเติม (1.3) ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลายจากสื่อการเรียนการสอน (1.4) นักเรียน ครู และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจกับการเรียนการสอน 2) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สถานศึกษาขนาดเล็กควรจะนำมาใช้แก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เช่น ปัญหาการขาดแคลนครูไม่ครบชั้นเรียน ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มสาระที่สำคัญและจำเป็น รวมทั้งการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ การใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม ในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเป็นผู้ควบคุมดูแล คอยให้คำแนะนำนักเรียนตลอดจนการสรุปบทเรียนด้วยจึงจะได้ผลและมีประสิทธิภาพ วิธีการดำเนินการดำเนินการได้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ติดต่อประสานงานกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อขอกำหนดการเรียนการสอน จัดทำแผนการสอน โดยปรับเวลาตารางเรียนให้ตรงกับเวลาออกอากาศของมูลนิธิ จัดเตรียม อุปกรณ์ตามบทเรียนของมูลนิธิทางไกลผ่านดาวเทียม จัดเตรียมตัวนักเรียนครูและนำเข้าสู่บทเรียน ครูต้องคอยควบคุมนักเรียนหลังจากจบบทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน ประโยชน์ที่ได้รับ คือ (2.1) เพิ่มคุณภาพผู้เรียน (2.2) เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน (2.3) แก้ปัญหาขาดแคลนครู (2.4) แก้ปัญหาขาดแคลนผู้สอนวิชาหลัก การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ (ICT : information and communication technology) เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ มีจุดเน้นที่การใช้ระบบเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT : information and communication technology) เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

ของการจัดการศึกษา เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องนอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ช่วยจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเทคโนโลยีช่วยการเรียนการสอน เทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 3 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี (learning about technology) ได้แก่ เรียนรู้ระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ เรียนรู้จนสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้ ทำระบบสารสนเทศเพื่อการสื่อสารข้อมูลทางไกลผ่านอีเมล (email) ได้ เป็นต้น 2) การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (learning with technology) ได้แก่ การเรียนรู้ความรู้ใหม่ๆ และฝึกความสามารถทักษะบางประการโดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรียนรู้ทักษะใหม่ๆทางโทรทัศน์ที่ส่งผ่านดาวเทียม การค้นคว้าเรื่องที่สนใจผ่านอินเทอร์เน็ต(internet) 3) การเรียนรู้เทคโนโลยี (learning by technology) ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยระบบการสื่อสารสองทาง (interactive) กับเทคโนโลยี เช่น การฝึกทักษะภาษาด้วยโปรแกรมที่ให้ข้อมูลย้อนกลับถึงความถูกต้อง การฝึกการแก้ปัญหาภัยกับสถานการณ์จำลอง (simulation)

บทบาทของสถานศึกษากับเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำนโยบายทางการศึกษาของทุกระดับ ไปบริหารจัดการในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้เป็นคนดี มีปัญญาและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน จึงขอกกล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้ (1) การสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด การพัฒนาความรู้และเทคนิควิธีการแก่ผู้เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ (1.1) ผู้บริหารและครู โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ก้าวหน้ามากขึ้น บุคลากรต้องพัฒนาทั้งด้านการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะ เพื่อการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (1.2) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (2) การจัดหาเพื่อให้มีเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาที่พอเพียงต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ (2.1) แบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ (2.2) สื่อ สิ่งพิมพ์อื่นๆ (2.3) วัสดุอุปกรณ์ (2.4) เทคโนโลยีอื่นๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ และเทคนิคกระบวนการ (2.5) ลักษณะของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรมีหลากหลาย ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (3) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์

สูงสุด ควรครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้ (3.1) การบริหาร โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มี e-office (3.2) การจัดการเรียนการสอน โดยการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (4) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด จำเป็นต้องมีระบบการกำกับติดตาม และประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการดำเนินงานที่เป็นระบบเครือข่าย การมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกส่วน เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนา ส่วนด้านการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรคำนึงถึงหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัดเป็นสำคัญ

รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการดำเนินงานบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) ประกอบด้วย บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ มุ่งให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดด้วยเรียน โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (school based management) ทั้งภายในองค์กร ดังนี้ วิธีดำเนินการ (1) มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือสถาบันการศึกษาจัดส่งนักศึกษาฝึกสอน นักศึกษาฝึกงาน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การผลิตชุดการสอน/สื่อการเรียน (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สนับสนุน งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการสอน ครูอัตราจ้าง หรือรับจัดการศึกษาเมื่อมีความพร้อม (3) เครือข่ายพัฒนาการศึกษาและพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและยกระดับคุณภาพชีวิต (4) สถาบันศาสนา ท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากร ทุนการศึกษา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ โดย (1) สถานศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศักยภาพ และวางแผนความต้องการทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ สำหรับพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยรูปแบบเครือข่ายที่เหมาะสมที่สถานศึกษาเลือกใช้อาจใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือเป็นรูปแบบที่ผสมผสาน (2) สถานศึกษา ประสานเครือข่ายขอความร่วมมือ ความช่วยเหลือ ระดมทรัพยากรตามรูปแบบที่หลากหลายโดยความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ผู้ปกครอง (3) ประชาสัมพันธ์ผลของความร่วมมือ ความช่วยเหลือโดยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น วารสาร หอกระจายข่าว เว็บไซต์ การประชุม (4) สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด ประโยชน์ที่ได้รับ (1) คุณภาพนักเรียนผู้เรียนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป (2) นักเรียนได้เรียนรู้ในโรงเรียนที่มีคุณภาพใกล้บ้าน (3) การเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการแบ่งปันความช่วยเหลือซึ่งกันและ

กันและหลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM : school – based management) ซึ่งความหมายของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM : school – based management) หรือ (sit-based management) คือ การบริหารจัดการศึกษาโดยมีสถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษา โดยต้องมีกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้มีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาด้านต่างๆ เช่น ทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษา (school board) ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา¹⁶

ในสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันอย่างรวดเร็วมาก สังคมมีลักษณะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้มากขึ้น โดยผ่านสื่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และถูกนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ขนาดของสถานศึกษา นโยบายการยุบหรือไม่ยุบสถานศึกษากงเป็นประเด็นที่จะต้องนำมาพิจารณาต่อไป คือ ทำอย่างไรที่สามารถทำให้เด็กในวัยเรียนทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ไม่ว่าจะเรียนโดยรูปแบบใดก็ตามเมื่อเรียนแล้วต้องมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ รวมไปถึงการใช้งบประมาณอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด

¹⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2549), 4-5.

มาตรฐานการศึกษา

ความหมายของมาตรฐานและมาตรฐานการศึกษา

คำว่ามาตรฐาน ความหมายของราชบัณฑิตยสถาน คือ สิ่งที่ดีเอาเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด มาตรฐาน คือ สภาพที่พึงปรารถนาหรือสภาพที่ควรจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจจะเรียกว่าเป็นสภาพในอุดมคติที่สามารถเป็นไปได้จริงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นสภาพปัจจัย วิธีการดำเนินงานหรือผลผลิตที่มีคุณภาพ¹⁷

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของมาตรฐานในเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาว่า หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ซึ่งระบุถึงสภาพปัจจัยหรือวิธีการดำเนินการและคุณภาพขั้นต่ำ (benchmark) ที่ต้องการให้เกิดขึ้นทุกโรงเรียน¹⁸

กรมวิชาการ ให้ความหมายของมาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านประกอบด้วย 1) มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตามจุดหมายของหลักสูตร 2) มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย หมายถึง คน อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยีที่จำเป็นต้องมีต้องใช้ เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพและ 3) มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ หมายถึง ระบบวิธีการและเทคโนโลยีเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ¹⁹

จึงสรุปได้ว่ามาตรฐาน หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ซึ่งแสดงถึงสภาพปัจจัย วิธีการดำเนินงาน และสภาพผลผลิตที่โรงเรียนควรดำเนินการเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพตามต้องการ

¹⁷ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542(กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2546), 855.

¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, เกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2539), 7.

¹⁹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาระดับพื้นฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ : โครงการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540), 4.

ในส่วนของมาตรฐานการศึกษา มีผู้ให้ความหมายไว้พอสรุปได้ดังนี้ มาตรฐานการศึกษา คือ เครื่องชี้วัดคุณภาพที่ใช้และเป็นหนึ่งในกระบวนการประกันคุณภาพที่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อเป็นเครื่องประกันว่าแม้ปริมาณทรัพยากรที่รับผิดชอบจะเปลี่ยนไปแต่ระดับคุณภาพยังคงเป็นมาตรฐานเดียวกันเสมอ²⁰ กรมสามัญศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของมาตรฐานการศึกษาในลักษณะสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นมาตรฐานที่กำหนดไว้ในขั้นต้นซึ่งกล่าวว่ามาตรฐานการศึกษา หมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษาเป็นมาตรฐานขั้นต้นที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบการประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา²¹

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษา คือ การกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการให้ได้คุณภาพ และมีบรรทัดฐานเป็นที่ยอมรับที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อให้เป็นหลักในการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ และประเมินผล แล้วเป็นมาตรฐานเดียวกัน

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประกาศใช้ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 โดยประกอบด้วย มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน จำนวน 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้²² ดังนี้

²⁰ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, พหุติกรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร:บริษัท คัมปาย อิมเมจจิง จำกัด, 2541), 1.

²¹ กรมสามัญศึกษา, การประกันคุณภาพการศึกษาระดับมัธยม, เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), 12.

²² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), 3-11.

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

- 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามค่านิยมหลักของศาสนาที่ตนนับถือ
- 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 มีความกตัญญูกตเวที
- 1.4 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
- 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่ง

ความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้

- 2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
- 2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

- 3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ
- 3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน
- 3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง
- 3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม

4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้

4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ

5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้กับผู้อื่น ได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพ และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

7.3 ปกป้องตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

- 8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ
- 8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์
- 8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬานันทนาการ

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

ตัวบ่งชี้

- 9.1 มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
- 9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตน ในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
- 9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีวิธีการใหม่ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- 9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตามความถนัด
- 9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 10.4 มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน
- 10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน

- 10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็ม

ศักยภาพ

- 10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

- 11.1 มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ
- 11.4 มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้

- 12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์
- 12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน
- 12.3 มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 12.4 มีการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- 12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวบ่งชี้

- 13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา
- 13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม
- 13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา
- 13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น
- 14.2 มีรายวิชา / กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ
- 14.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน

14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน

14.6 มีระบบการนิเทศการสอนและนำผล ไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ

14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

**มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย
ตัวบ่งชี้**

15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี / นาฏศิลป์ และกีฬา / นันทนาการ

15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

**มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม
ธรรมชาติเต็มศักยภาพ**

ตัวบ่งชี้

16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม

16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ

หลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนาสถาบันทางวิชา และ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้

18.1 เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน²³

²³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549), 3-11.

มาตรฐานการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

มาตรฐานการประเมินภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)ได้จัดทำเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการและแนวทางการจัดการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครูผู้สอนสอน มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

**มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้**

- 1.1 ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ
- 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที
- 1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว
- 1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

**มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขภาพดี สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
ตัวบ่งชี้**

- 2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 2.3 ผู้เรียนไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา หลีกเลียงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคร้าย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ
- 2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกิดริผู้อื่น
- 2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

**มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีคุณทริยภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คนตรี และกีฬา
ตัวบ่งชี้**

- 3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ
- 3.2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านคนตรี / นาฏศิลป์โดยไม่ขัดหลักศาสนา
- 3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา / นันทนาการ
- 3.4 ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรม และประเพณีที่คิงามของท้องถิ่นและของไทย

**มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ
มีความคิดสร้างสรรค์ คิดใคร่ครอง และมีวิสัยทัศน์**

ตัวบ่งชี้

4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบและ
มีการคิดแบบองค์รวม

- 4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดใคร่ครอง
- 4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

- 5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

**มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และ
พัฒนาตนเองอย่างค่อเนื่อง**

ตัวบ่งชี้

- 6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆรอบตัว
- 6.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- 6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่างๆทั้งภายในและ

ภายนอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

- 7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีม
- 7.3 ผู้เรียนมีความรู้ที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานด้านครูผู้สอน

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

ตัวบ่งชี้

- 8.1 ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม
- 8.2 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป
- 8.3 ครูที่สอนตรง ความวิชาเอก/โท หรือความถนัด
- 8.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนที่ครูสภากำหนด
- 8.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 9.1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.2 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.3 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอน
- 9.4 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาสาขามีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.5 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.6 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.7 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 9.8 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้

- 10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน
- 10.2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์
- 10.3 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารและเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 10.4 ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็น ระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้

- 11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารที่มีความ
คล่องตัวสูง ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม
- 11.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์
- 11.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล
- 11.4 สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวง

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม
ธรรมชาติเต็มศักยภาพ

- 12.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 12.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

- 13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติและระดับ
ท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
- 13.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

**มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ
พัฒนาการศึกษา**

ตัวบ่งชี้

14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับ
ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ
พัฒนาการศึกษา²⁴

²⁴ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์
การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2, พิมพ์ครั้งที่ 3
(กรุงเทพมหานคร : บริษัท จุดทอง จำกัด, 2549), 24-45.

ตารางเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมาตรฐานการประเมินคุณภาพ
ภายนอก (สพศ.)

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก (สพศ.)
<p>มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน</p> <p>มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์</p> <p>มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม</p> <p>มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <p>มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการ ทิศวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์</p> <p>มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะ ที่จำเป็นตามหลักสูตร</p> <p>มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง</p> <p>มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี</p> <p>มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะ นิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา</p>	<p>มาตรฐานด้านผู้เรียน</p> <p>มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ (1,2)</p> <p>มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี (7)</p> <p>มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (8)</p> <p>มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการ ทิศวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด สร้างสรรค์คิดไตร่ตรอง และ มีวิสัยทัศน์ (4)</p> <p>มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะ ที่จำเป็นตามหลักสูตร (5)</p> <p>มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง (6)</p> <p>มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (3)</p>

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)
<p>มาตรฐานด้านการเรียนการสอน</p> <p>มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและครูมีเพียงพอ</p> <p>มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p>	<p>มาตรฐานด้านครู</p> <p>มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ (9)</p> <p>มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (10)</p>
<p>มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา</p> <p>มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ</p> <p>มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ</p> <p>มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน</p> <p>มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย</p> <p>มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ</p>	<p>มาตรฐานด้านผู้บริหาร</p> <p>มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ (11)</p> <p>มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (12,13)</p> <p>มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (14,15,16)</p> <p>มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (14)</p>

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ศพฐ.)	มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.)
<p>มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้</p> <p>มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น</p> <p>มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน</p>	<p>มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (17,18,14)²⁵</p>

²⁵ เรื่องเดียวกัน, 87-88.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นการปรับเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษา ทั้งความคิด โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดให้มีขึ้นตามมาตรา 37 แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2545 กำหนดว่า “ การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลัก รวมทั้งวัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา ประกอบกับมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง”²⁶

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จึงได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานภายใต้กำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริหารงานในรูปของคณะบุคคลเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายปลายทางคือการบริการการศึกษาให้ทั่วถึงจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน บริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม เชื้อต่อการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเสริมให้เยาวชนไทยเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ระดับปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กกลุ่มอายุ 3 – 5 ปี มีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา
2. ระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี (ช่วงชั้นที่ 1 – 3) ให้กับเด็กกลุ่มอายุ 7 – 16 ปี วัยเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทุกคนได้รับการศึกษาจนจบอย่างมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ประเภทสามัญศึกษา ช่วงชั้นที่ 4) เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ศักยภาพ และความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

²⁶รายงานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 11[Online], accessed 16 August 2004.Available from http://www.moe.go.th/inspec11/reportinspec_147.doc

ที่ตั้ง / อาณาเขต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททาสคร ตั้งอยู่เลขที่ 2/3 หมู่ 8 ถนนเศรษฐกิจ ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีเขตพื้นที่การศึกษาครอบคลุมตลอดเขตการปกครองทั้งจังหวัด ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบน เส้นทางคมนาคมจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (ถนนพระราม 2) เว็บไซต์หน่วยงาน <http://www.spt.sakhon.net/>

ปริมาณทางการศึกษา

3.1 สถานศึกษาในสังกัด

3.1.1 สถานศึกษา	จำนวน	118	แห่ง
สถานศึกษาขนาดเล็ก	จำนวน	26	แห่ง
3.1.2 นักเรียน	จำนวน	60,103	คน
3.1.3 บุคลากร	จำนวน	2,744	อัตรา
3.1.4 ข้าราชการครู			
สายงานการบริหารการศึกษา	จำนวน	11	อัตรา
สายงานบริหารสถานศึกษา	จำนวน	194	อัตรา
สายงานการสอน	จำนวน	1,956	อัตรา
3.1.5 บุคลากรทางการศึกษา			
ศึกษานิเทศก์	จำนวน	21	อัตรา
บุคลากรทางการศึกษาอื่น 38 (2)	จำนวน	60	อัตรา
3.1.6 ครูอัตราจ้าง			
พนักงานราชการ	จำนวน	80	อัตรา
ครูรายเดือน (งบกลาง)	จำนวน	47	อัตรา
ครูรายเดือน (งบองค์การบริหารส่วนจังหวัด)	จำนวน	197	อัตรา
3.1.7 ลูกจ้าง			
ลูกจ้างประจำ	จำนวน	167	อัตรา
ลูกจ้างชั่วคราว	จำนวน	11	อัตรา
3.2 สถานศึกษาเอกชน			
3.2.1 สถานศึกษา	จำนวน	39	แห่ง
ในระบบ	จำนวน	22	แห่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ซึ่งปรากฏ การวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ชาติชาย พิมพิไสย ได้ทำการศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้ บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมเนียม²⁷

ประสงค์ สังข์ศิษฐ์ ได้ศึกษาเรื่องเปรียบเทียบการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการเรียนการสอนและด้าน การบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และเมื่อจำแนกตามขนาด โรงเรียน พบว่า การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนด้านคุณภาพนักเรียนด้านการเรียนการสอน ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05²⁸

²⁷ ชาติชาย พิมพิไสย, “การศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543), บทคัดย่อ.

²⁸ ประสงค์ สังข์ศิษฐ์, “ การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานโรงเรียน ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), บทคัดย่อ.

สุรัตน์ สรรพสาร ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2541 ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีการรับรู้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2541 ไม่แตกต่างกัน²⁹

ฉลอง ขำมาก ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้วงจรควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์มีพฤติกรรมการใช้วงจรควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้านการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และพบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งต่างกันมีพฤติกรรมการใช้วงจรควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน³⁰

พิศาล แก้วลา ได้ศึกษาคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาได้ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านมาตรฐานนักเรียนมาตรฐานการเรียนการสอนและมาตรฐานการบริหาร ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านมาตรฐานการเรียนการสอน มาตรฐานคุณภาพนักเรียน และมาตรฐานการบริหาร และข้อเสนอแนะแนว ทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินการ คือ จัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและแผนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง³¹

²⁹ สุรัตน์ สรรพสาร, “การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2541 ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543), บทคัดย่อ.

³⁰ ฉลอง ขำมาก, “พฤติกรรมการใช้วงจรควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2544), บทคัดย่อ.

³¹ พิศาล แก้วลา, “การดำเนินการตามมาตรฐานคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544), บทคัดย่อ.

เรวัตติ ปานธรรม ได้ศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1)การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการดำเนินงานตามมาตรฐานทั้ง 3 ด้านคือ องค์กรประกอบ ด้านปัจจัย มาตรฐานกระบวนการและมาตรฐานด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง (2) เปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในภาพรวมมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน พบว่า มาตรฐานการเรียนการสอนมีสภาพการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05³²

ประนอม ยังศิริ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ระดับความคาดหวังการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ระดับการปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01³³

เสาวนีย์ สว่างอารมณ์ ได้ศึกษาบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมสนับสนุนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษามากที่สุด รองลงมาคือมีส่วนร่วมด้านกำกับนโยบายและแผนของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาน้อยที่สุด และพบว่าโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีขนาดต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน³⁴

³²เรวัตติ ปานธรรม, “คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษากาญจนบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544), บทคัดย่อ.

³³ ประนอม ยังศิริ, “บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ

³⁴เสาวนีย์ สว่างอารมณ์, “บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2546, บทคัดย่อ.

มุดโตเหล็ก โต๊ะมุดอ ได้ศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี พบว่า (1) สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีตามทัศนะของบุคลากรในโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการดำเนินการทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย (2) สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน ไม่แตกต่างกันโดยภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีทัศนะในการดำเนินการที่สูงกว่าครูผู้สอน (3) ปัญหาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน (4) สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน (5) ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกันโดยภาพรวมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผู้เรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการดำเนินการสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่³⁵

³⁵มุดโตเหล็ก โต๊ะมุดอ, “สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546), บทคัดย่อ.

งานวิจัยในต่างประเทศ

เมย์ตัน (Mayton) ได้ศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐอะลาบามา (Alabama) ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาคำนวณส่วนใหญ่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง 1-2 ปี และหลักการบริหารที่จำเป็น ได้แก่ ประสบการณ์ในตำแหน่ง ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากรและชุมชนที่ดี อันมีผลให้การดำเนินงานทางการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็วและรัดกุม เมื่อพิจารณาคุณลักษณะและคุณสมบัติทางวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมและการปฏิบัติเหมาะสมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05³⁶

ไรด์เอาท์ (Rideout) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน (school-based management) ในนิวฟันแลนด์และลาบราดอร์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่น โดยส่วนมากดำเนินการโดยการตั้งสภาโรงเรียน (school council) การจัดการทำข้อมูลใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ในด้านงบประมาณ หลักสูตร บุคลากร สภาโรงเรียน และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองไม่เคยเข้ามีส่วนร่วมเลย ส่วนครู-อาจารย์ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพียงเล็กน้อย และในขอบเขตจำกัด ส่วนผู้บริหารมีบทบาท มีส่วนร่วมมากที่สุด ทั้งผู้ปกครองและครูอาจารย์ มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และร่วมมือในการดำเนินการจัดการศึกษา และต้องการให้สภาโรงเรียนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือในการดำเนินการดังกล่าว และทั้งกลุ่มไม่มีความต้องการให้เกิดการปฏิรูปการจัดการศึกษาอย่างรุนแรง แต่ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนแนวการดำเนินงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดจนต้องการให้มีการกระจายอำนาจในการจัดสรรงบประมาณมายังโรงเรียน³⁷

³⁶ Josept. Matton, "Behavior and Property of Public School in State of Alabama," Dissertation Abstract International 10,8 (August 1991):2965-A.

³⁷ Frederick David, Rideout, "School-Based Management for Small School in Newfoundland and Labrador, Dissertation Abstracts International 57 ,08 (February 1997) : 33-3-48.

ฟอร์ด (Ford) ได้ศึกษาเรื่อง การนำระบบการจัดการสร้างคุณภาพทั้งองค์กรไปใช้ในโรงเรียนในเขตเท็กซัส พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนมีความตระหนักในความคิดรวบยอดของระบบการจัดการสร้างคุณภาพทั้งองค์กรอยู่ในระดับสูง และมีความช่วยเหลือกันอยู่ในระดับต่ำ ทศนคติความเชื่อของผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นตัวกำหนดความก้าวหน้าของหลักการและความคิดรวบยอดของระบบการจัดการสร้างคุณภาพทั้งองค์กร และเมื่อมีการนำไปใช้เป็นแนวทางที่จะกระตุ้นให้เกิดภาวะการฉัดสินใจ และกิจกรรมการแก้ปัญหา การพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องก็จะสามารถเกิดขึ้นได้³⁸

เฮวาร์ด (Heyward) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาทั้งองค์กรในโรงเรียนประถมศึกษาในแอฟริกาใต้ พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาทั้งหลายมีส่วนช่วยเหลือที่ทำให้โรงเรียนต่างๆ มีการปรับปรุงได้ดีขึ้น³⁹

เอเทรีย (Atria) ศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบของคุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยซ์ ต่อทัศนคติของครูโรงเรียนรัฐบาลในการทำแผนพัฒนาโรงเรียนในเมืองรัฐชิคาโก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของกระบวนการประกันคุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยซ์ต่อทัศนคติของครูโรงเรียนรัฐบาลในรัฐชิคาโก เกี่ยวกับแผนพัฒนาโรงเรียน กระบวนการประกันคุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยซ์ อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงองค์กรและทฤษฎีแรงจูงใจ เนื่องจากทัศนคติเป็นส่วนประกอบหลักในทั้งสองทฤษฎีนี้ ทัศนคติของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการประกันคุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยซ์⁴⁰

³⁸ Michael G. Ford, "A multi-site case study : Total Quality Management Texas School district" (Ed.D Dissertation. Texas A&M University, 1998.), 962 .

³⁹ Richard Pedal. Drill, Heyward "Action Research on total quality education in a South African primary School" (Ph.D Dissertation, University of South Africa, 1998), 714.

⁴⁰ Joseph P. Atria, "The Effect of the Illinois Quality Assurance and Improvement Planning Process on Chicago Public School Teacher Attitudes toward School Improvement" "UMI Requests Digital Dissertation – Full Citation & Abstracts DAI-A 60/12 (June 2000) : 4254.

บ๊ิก (Burg) ศึกษาวิจัยเรื่องการวางแผนพัฒนาโรงเรียนในมลรัฐอิลลินอยซ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของคณะกรรมการการศึกษาของรัฐ ที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในโรงเรียนมัธยมปลายของรัฐ การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อคัดสรรใจเกี่ยวกับขอบเขตที่โรงเรียนสองแห่งใช้คุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนที่จะนำการประกันคุณภาพและแผนพัฒนาโรงเรียนมาใช้ โรงเรียนทั้งสองแห่งยังไม่ได้ใช้ระเบียบโครงสร้างในการปรับปรุงโรงเรียน 2) โรงเรียนในชนบท สามารถใช้กระบวนการการประกันคุณภาพ เพื่อเป็นการกระตุ้นการพัฒนาโครงสร้างการจัดระเบียบของโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนในเมืองไม่สามารถทำตามกระบวนการได้สำเร็จ 3) การประกันคุณภาพมีผลดีต่อแผนการสอนในโรงเรียนทั้งสองแห่ง 4) ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพจะประสบผลสำเร็จในเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุง เป็นที่ถกเถียงว่าสิ่งแวดล้อมบางประการทำให้โรงเรียนมาสามารถค้นหาปัญหาที่แท้จริงได้ 5) โครงร่างของการประกันคุณภาพสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาวัฒนธรรมในการปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การขาดตัวแปรบางตัว เช่นภาวะผู้นำ ทรัพยากรทางการเงิน ทำให้กระบวนการไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย⁴¹

⁴¹ Kent Andrew .Burg, Quality Assurance and Improvement Planning in Illinois High Schools. Illinois : University of Illinois, 2000.

สรุป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ได้กล่าวถึงการบริหารการจัดการศึกษา อันได้แก่ โครงสร้าง ภารกิจ และขอบข่ายการกระจายอำนาจการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและได้กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 8 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน จำนวน 2 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา จำนวน 6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้และมาตรฐานการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ จำนวน 2 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง และเป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะของคุณภาพที่พึงประสงค์ตลอดจนมาตรฐานที่ควรดำเนินการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา อันจะนำไปสู่จุดหมายสำคัญของการศึกษา คือ คุณภาพสถานศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร สำหรับเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ หรือรักษาราชการแทนและครูผู้สอน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

เป็นการศึกษาปัญหาจากเอกสาร คำรา ข้อมูล สถิติ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แกไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และเสนอขอความเห็นชอบการจัดทำการค้นคว้าอิสระต่อภาควิชา เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรตามที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัย แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแปรผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

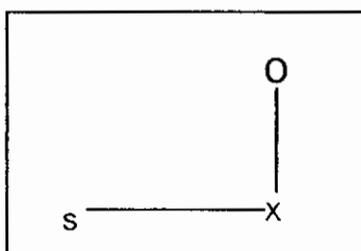
เป็นขั้นตอนการเสนอรายงานผลการวิจัยต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเสนอแนะ พิมพ์และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย แผนแบบของการวิจัย ประชากร ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวะการณ์ โดยไม่มีการทดลอง (the one shot non - experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

- S หมายถึง ประชากรที่ศึกษา
 X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
 O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็กที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอนุบาล ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวน 26 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาราชการแทน จำนวน 2 คน กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 2 คน รวม 4 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

โรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล			รวมผู้ให้ข้อมูล
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา/รักษาราชการแทน	ครูผู้สอน	
1. บ้านขาทะเลบางกระเจ้า	1	1	2	4
2. วัดเจริญสุขาราม	1	1	2	4
3. วัดศรีวนาราม	1	1	2	4
4. วัดวิสุทธิาราม	1	1	2	4
5. วัดนวมกานนท์	1	1	2	4
6. วัดบางน้ำวน	1	1	2	4
7. วัดราษฎร์ธรรมาราม	1	1	2	4
8. บ้านขาทะเลกาหลง	1	1	2	4
9. วัดนาขวาง	1	1	2	4
10. วัดบางพลี	1	1	2	4
11. วัดโคกขาม	1	1	2	4
12. บ้านขาทะเลโคกขาม	1	1	2	4
13. บ้านสันคาบ	1	1	2	4
14. บ้านโคก	1	1	2	4
15. วัดเกาะ	1	1	2	4
16. วัดศิริมงคล	1	1	2	4
17. หลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์	1	1	2	4
18. วัดชีผ้าขาว	1	1	2	4
19. บ้านท้องสูง	1	1	2	4
20. วังนกไข่	1	1	2	4
21. บ้านกลางมิตรภาพที่ 63	1	1	2	4
22. บ้านรางสายบัว	1	1	2	4
23. วัดธรรมเจดีย์ศรีพิพัฒน์	1	1	2	4
24. บ้านคันทันสะควก	1	1	2	4
25. บ้านคลองสำโรง	1	1	2	4
26. บ้านเจริญสุข	1	1	2	4
รวม	26	26	52	104

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร, “ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาประจำปีการศึกษา 2550,” 2550. (เอกสารอัครสำเนา)

ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรเกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีทั้งหมด 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน หมายถึง การให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก ในการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีทักษะในการทำงาน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณและมีวิสัยทัศน์ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และจิตที่ดีและมีสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

2. มาตรฐานด้านการเรียนการสอน หมายถึง การให้ครูผู้สอนสามารถจัดกระบวนการ เรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องการให้ครูเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

3. มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา หมายถึง การให้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และสามารถบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ในสถานศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพ

4. มาตรฐานด้านพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เน้นการสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ เป็นแนวทางให้สถานศึกษา มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อเป็นการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ในรอบที่ 2 หลังจากรับการประเมินภายนอกครั้งแรกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) ผ่านไปแล้ว โดยตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้

- 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ
- 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 มีความกตัญญูกตเวที
- 1.4 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
- 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่ง

ความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ตัวบ่งชี้

- 2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
- 2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

- 3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ
- 3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน
- 3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง
- 3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

- 4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิด

แบบองค์รวม

- 4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้
- 4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ
- 4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

**มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้**

- 5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์
- 5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์
- 5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ
- 5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
- 5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

- 6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
- 6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ

ได้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

- 6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้กับผู้อื่น ได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพ และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

- 7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย

อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

- 7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น
- 7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

- 8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ
- 8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์
- 8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

ตัวบ่งชี้

- 9.1 มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
- 9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
- 9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- 9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตามความถนัด
- 9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 10.4 มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน
- 10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน
- 10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- 10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

- 11.1 มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ

11.4 มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้

12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน

12.3 มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวบ่งชี้

13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา

13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม

13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา

13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

14.2 มีรายวิชา / กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ

14.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความ

ความสามารถของผู้เรียน

14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน

14.6 มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ

14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

**มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย
ตัวบ่งชี้**

15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิด

สร้างสรรค์ของผู้เรียน

15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียน

ให้เต็มตามศักยภาพ

15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ คนตรี / นาฏศิลป์ และกีฬา / นันทนาการ

15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

**มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม
ธรรมชาติเต็มศักยภาพ**

ตัวบ่งชี้

16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม

16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง
และอยู่ในสภาพใช้การได้ดี

16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ

หลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชา และ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้

18.1 เป็นแหล่งวิชาการ ในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ เป็นแบบประมาณค่า 4 ระดับ ตามลำดับดังนี้

ระดับ 4 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน
 ระดับ 3 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับดี มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน
 ระดับ 2 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน
 ระดับ 1 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาในระดับปรับปรุง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

2. สนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยนำ 4 ประเด็น เรื่อง การบริหารและการจัดการศึกษา การจัดเรียนการสอน คุณภาพผู้เรียน และการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยดำเนินการ ดังนี้

1. เสนอโครงการการจัดสนทนากลุ่ม ในหัวข้อแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ให้กับสถานศึกษาที่เป็นตัวแทน ผู้สนทนา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 1 คน จากสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 3 แห่ง และสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จำนวน 3 แห่ง(รายชื่อผู้เข้าสนทนากลุ่ม ปรากฏในส่วนของภาคผนวก ค)

2.กำหนดหัวข้อในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยมีกรเลือกประธาน และเลขานุการของที่ประชุมกลุ่ม

3. ดำเนินการสนทนากลุ่ม วันที่ 28 กันยายน 2550 ณ ค่ายลูกเสือที่ปึงกรรัศมีโชติ ศูนย์พัฒนาแหล่งเรียนรู้ค่ายลูกเสือและอนุรักษ์พัฒนาป่าชายเลน หมู่ที่ 7 ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นเวลา 3 ชั่วโมง

4.สรุปแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปรับเป็นข้อกระทงคำถามเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงไม่ได้หาค่าความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นมาตรฐานอยู่แล้ว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มประชากร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมตารางนัดวันเวลา ในการส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาโดยนำข้อมูลไปคำนวณหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social sciences) การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ (frequency) และใช้ค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์คุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.25 - 4.00	หมายถึง	คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.24	หมายถึง	คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับดี
ค่าเฉลี่ย	1.75 - 2.50	หมายถึง	คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.74	หมายถึง	คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับปรับปรุง

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร และแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร ประชากร คือ สถานศึกษาขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร จำนวน 26 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาราชการแทน จำนวน 2 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยผู้วิจัยนำมาจากมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นกระทงคำถาม 2) การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร โดยใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร จำนวน 26 แห่ง เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ทำหน้าที่รักษาราชการแทน 1 คน และครู 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 104 คน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไป จำนวน 104 ฉบับ ได้รับการตอบกลับคืนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 104 ฉบับ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	35	33.65
หญิง	69	66.35
รวม	104	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	13	12.50
30 – 39 ปี	11	10.58
40 – 49 ปี	34	32.69
มากกว่า 50 ปี	46	44.23
รวม	104	100.00
3. ตำแหน่งปัจจุบัน		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	26	25.00
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทน	26	25.00
ครู	52	50.00
รวม	104	100.00
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	1.92
ปริญญาตรี	80	76.92
ปริญญาโท	22	21.15
รวม	104	100.00
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	22	21.15
10 – 20 ปี	17	16.35
21 – 30 ปี	39	37.50
30 ปีขึ้นไป	26	25.00
รวม	104	100.00

จากตารางที่ 2 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 66.35 เพศชายจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 33.65 มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีมากที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 44.23 รองลงมา 40 - 49 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 32.69 ต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 30 - 39 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.58 การดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็นครูมากที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ทำหน้าที่รักษาราชการแทนเท่ากัน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 รองลงมา ปริญญาโท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 21.15 และต่ำกว่าปริญญาตรีมีน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.92 สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มที่มีประสบการณ์ 21 - 30 ปี มากที่สุด 39 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา 30 ปีขึ้นไป มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 10 - 20 ปีมีน้อยที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 16.35

ตอนที่ 2 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

ในการวิเคราะห์คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2) มาตรฐานด้านการเรียนการสอน 3) มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และ 4) มาตรฐานด้านการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสต์ (Best) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน	3.04	0.22	ดี
2. มาตรฐานด้านการเรียนการสอน	3.15	0.24	ดี
3. มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา	3.22	0.25	ดี
4. มาตรฐานด้านการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้	3.00	0.39	ดี
รวม	3.10	0.28	ดี

จากตารางที่ 3 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.10$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.22$) มาตรฐานด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.15$) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X} = 3.04$) และมาตรฐานด้านการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า ทุกมาตรฐานมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.= 0.28) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (S.D.= 0.22) มาตรฐานด้านการเรียนการสอน (S.D.=0.24) มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา (S.D.=0.25) และมาตรฐานด้านการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.39)

ผลการวิเคราะห์คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เมื่อจำแนกเป็นรายมาตรฐาน ดังปรากฏตามตารางที่ 4 ถึงตารางที่ 21

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราสาร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้น ของศาสนาที่ตนนับถือ	3.23	0.29	ดี
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต	3.37	0.31	ดีมาก
3. มีความกตัญญูกตเวที	3.36	0.34	ดีมาก
4. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม	3.15	0.31	ดี
5. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สิน สิ่งของส่วนตน	2.96	0.37	ดี
6. ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย	3.31	0.29	ดีมาก
รวม	3.23	0.32	ดี

จากตารางที่ 4 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราสาร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับดีมาก 3 ข้อ อยู่ในระดับดี 3 ข้อ เท่ากัน โดยมีความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.37$) รองลงมา มีความกตัญญูกตเวที ($\bar{X} = 3.36$) ส่วนมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.96$) เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D. = 0.32) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีวินัยมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ และภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุดเท่ากัน (S.D. = 0.29) รองลงมา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม (S.D. = 0.31) มีความกตัญญูกตเวที (S.D. = 0.34) ส่วนประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินสิ่งของส่วนตน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D. = 0.37)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม	3.13	0.29	ดี
2. เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม	3.23	0.31	ดี
รวม	3.18	0.30	ดี

จากตารางที่ 5 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และ
พัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.18$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
อยู่ในระดับดีทั้ง 2 ข้อ ดังนี้ เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
($\bar{X} = 3.23$) รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
($\bar{X} = 3.13$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมี
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.=0.30) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี
ความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจาก
น้อยไปมาก ดังนี้ รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
สิ่งแวดล้อม มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.29) ส่วนเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วม
กิจกรรมโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.= 0.31)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ	2.94	0.32	ดี
2. เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียครอบคอบในการทำงาน	2.88	0.36	ดี
3. ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง	3.27	0.28	ดีมาก
4. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	3.37	0.31	ดีมาก
5. มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ	3.21	0.32	ดี
รวม	3.13	0.32	ดี

จากตารางที่ 6 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับดี 3 ข้อ โดยทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.37$) รองลงมา ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง ($\bar{X} = 3.27$) ส่วนเพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียครอบคอบในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.88$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.=0.32) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.28) รองลงมา ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (S.D.=0.31) มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จและมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ (S.D.=0.32) เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียครอบคอบในการทำงาน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.= 0.36)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ
มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม	2.39	0.29	ปาน กลาง
2. สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้	2.51	0.29	ดี
3. ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไข ปัญหาอย่างมีสติ	2.56	0.37	ดี
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ	2.91	0.27	ดี
รวม	2.59	0.31	ดี

จากตารางที่ 7 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์
คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ พบว่าโดยภาพ
รวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดี 3 ข้อ อยู่ในระดับ
ปานกลาง 1 ข้อ โดยมีความริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
($\bar{X} = 2.91$) รองลงมา ประเมินทางเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ ($\bar{X} =$
2.56) ส่วนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิด
แบบองค์รวม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.39$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.= 0.31) แสดงว่าผู้ตอบ
แบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียง
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมี
จินตนาการ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.= 0.27) รองลงมา สามารถวิเคราะห์
สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม สามารถคาดการณ์
กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้ (S.D.= 0.29) ส่วนประเมินและเลือกแนวทางการ
ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.= 0.37)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราศรักร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์	2.73	0.44	ดี
2. มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์	2.27	0.38	ปานกลาง
3. สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ	2.70	0.29	ดี
4. สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ	2.38	0.34	ปานกลาง
5. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	2.70	0.42	ดี
รวม	2.56	0.37	ดี

จากตารางที่ 8 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราศรักร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดี 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.73$) รองลงมา สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนหรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ ($\bar{X} = 2.70$) ส่วนมีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.27$) เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.=0.37) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมากดังนี้ สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนหรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.29) รองลงมา สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (S.D.=0.34) มีผลการทดสอบ รวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์ (S.D.=0.38) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (S.D.=0.42) ส่วนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.44)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราสาร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 6
ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้ง คำถามเพื่อหาเหตุผล	2.86	0.52	ดี
2. สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ ทั้งใน และนอกสถานศึกษา	2.92	0.40	ดี
3. มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้กับผู้อื่นได้ สนุก กับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน	3.14	0.32	ดี
รวม	2.97	0.41	ดี

จากตารางที่ 9 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราสาร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีทุกข้อ โดยมีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้กับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.14$) รองลงมา สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ ทั้งในและนอกสถานที่ ($\bar{X} = 2.92$) ส่วนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียนและการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.86$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำ (S.D.=0.41) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้กับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.32) รองลงมา สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ ทั้งในและนอกสถานที่ (S.D.= 0.40) ส่วนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียนและการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.= 0.52)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษานาถเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราศาสตร์ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษานาถเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ	3.42	0.42	ดีมาก
2. มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์	3.33	0.37	ดีมาก
3. ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยง สภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ	3.56	0.33	ดีมาก
4. มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและ ให้เกียรติผู้อื่น	3.16	0.34	ดี
5. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น	3.43	0.30	ดีมาก
รวม	3.38	0.35	ดีมาก

จากตารางที่ 10 คุณภาพสถานศึกษานาถเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราศาสตร์ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับดีมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับดี 1 ข้อ โดยป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น ($\bar{X} = 3.43$) ส่วนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.16$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) โดยพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ(S.D.= 0.35) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.= 0.30) ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ (S.D.= 0.33) มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น (S.D.= 0.34) มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ (S.D.=0.37) ส่วนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.42)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษานาเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราศร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คนตรีและกีฬา

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษานาเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ	3.29	0.35	ดีมาก
2. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านคนตรี/นาฏศิลป์	3.19	0.38	ดี
3. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/ นันทนาการ	3.40	0.34	ดีมาก
รวม	3.29	0.36	ดีมาก

จากตารางที่ 11 คุณภาพสถานศึกษานาเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราศร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและสุนทรียภาพจิตที่ดี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับดี 1 ข้อ โดยชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.40$) รองลงมาชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านศิลปะ ($\bar{X} = 3.29$) ส่วนชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านคนตรี/นาฏศิลป์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.19$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.=0.36) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านกีฬา นันทนาการ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.= 0.34) รองลงมา ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ (S.D.=0.35) ส่วนชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านคนตรี นาฏศิลป์ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.38)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการเรียนการสอน
มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงาน
ที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูพอเพียง

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณของวิชาชีพ	3.50	0.38	ดี
2. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน	3.52	0.39	ดีมาก
3. มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน	3.48	0.30	ดี
4. มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ รับฟังความ คิดเห็น ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง	3.31	0.37	ดี
5. จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	3.64	0.34	ดีมาก
6. สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือตรงตามความถนัด	2.79	0.50	ดี
7. มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)	2.38	0.74	ปานกลาง
รวม	3.23	0.43	ดี

จากตารางที่ 12 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูพอเพียง พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 4 ข้อ อยู่ในระดับดี 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยจบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนมีจำนวนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.38$) และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมพบว่า มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน (S.D.=0.43) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป (S.D.=0.34) มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง (S.D.=0.37) มีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ (S.D.= 0.38) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน (S.D.= 0.39) ทั้ง 5 ข้อ

มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นใกล้เคียงและสอดคล้องกัน ส่วนสอนตรงตามวิชาเอก-โทหรือตรงตามความถนัด (S.D.= 0.50) และมีจำนวนพอเพียง (S.D.=0.74) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างสูง แสดงว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามไม่สอดคล้องและมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากพอสมควร

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราสาร มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.13	0.31	ดี
2.มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.13	0.30	ดี
3.มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.16	0.26	ดี
4.มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน	3.09	0.35	ดี
5.มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการ	3.06	0.29	ดี
6.มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ	3.03	0.29	ดี
7.มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน	2.90	0.41	ดี
รวม	3.07	0.32	ดี

จากตารางที่ 13 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีทุกข้อ โดยมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.16$) รองลงมา มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.13$) ส่วนมี การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.90$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D. = 0.32) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพมีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D. = 0.26) รองลงมา มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และมีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการ (S.D. = 0.29) การวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (S.D. = 0.30) มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (S.D. = 0.31) มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน (S.D. = 0.35) ส่วนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D. = 0.41)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและการจัด
การศึกษา มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถ
(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณของวิชาชีพ	3.54	0.32	ดีมาก
2. มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.38	0.33	ดีมาก
3. มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและ การจัดการ	3.33	0.30	ดีมาก
4. มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ	3.29	0.31	ดีมาก
รวม	3.39	0.32	ดีมาก

จากตารางที่ 14 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มุทสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม
จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมากทั้ง 4 ข้อ โดยมีคุณธรรม
จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.54$) มีความริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็น
ผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.39$) มีความสามารถในการบริหาร งานวิชาการและการจัดการ ($\bar{X} = 3.33$)
มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ ($\bar{X} = 3.29$) ตามลำดับ
เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ
(S.D.= 0.32) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียง
และสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีความสามารถในการ
บริหารงานวิชาการและการจัดการ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D . = 0.30)
รองลงมา มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ(S.D.=0.31) มีคุณธรรม
จริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ (S.D.=0.32) ส่วนมีความริเริ่ม มีวิสัยทัศน์และ
เป็นผู้นำทางวิชาการ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.41)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและการจัด
การศึกษา มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างระบบการบริหารงาน
และพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหาร ที่มีความ คล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์	3.08	0.35	ดี
2. มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบครอบคลุม และทันต่อการใช้งาน	3.08	0.25	ดี
3. มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	3.17	0.32	ดี
4. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.24	0.34	ดี
5. ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงาน และการพัฒนาผู้เรียน	3.19	0.35	ดี
รวม	3.15	0.32	ดี

จากตารางที่ 15 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 12 ผู้บริหารมีคุณธรรม
จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับดี ($\bar{X} = 3.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีทุกข้อ โดยมีการพัฒนาบุคลากร
อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.24$) รองลงมา ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง
พึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.19$) ส่วนมีการจัดองค์กร โครงสร้างและ
ระบบการบริหารที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยน้อย
ที่สุด ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.= 0.32) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ
มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้
มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน มีค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.25) รองลงมา มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงาน
อย่างต่อเนื่อง (S.D.=0.32) มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (S.D.=0.34) ส่วนผู้รับ

บริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจการบริหารงาน และมีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหาร ที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.35)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหาร และจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา	3.33	0.32	ดีมาก
2. มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม	3.31	0.33	ดีมาก
3. มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา	3.27	0.39	ดีมาก
4. มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	3.18	0.34	ดี
5. มีการตรวจสอบและถ่วงดุล	3.00	0.29	ดี
รวม	3.22	0.33	ดี

จากตารางที่ 16 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษามาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหาร และจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 3 ข้อ อยู่ในระดับดี 2 ข้อ โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.33$) รองลงมา มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.31$) ส่วนมีการตรวจสอบและถ่วงดุล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) พบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.= 0.33) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมากดังนี้ มีการตรวจสอบถ่วงดุล มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.29) รองลงมา มีการกระจายอำนาจและการจัดการศึกษา (S.D.=0.32) มีการบริหารงานเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม (S.D.=0.33) มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (S.D.=0.34) ส่วนมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.39)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น	3.19	0.34	ดี
2. มีรายวิชา / กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ	3.01	0.34	ดี
3. มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและ ความสามารถของผู้เรียน	3.25	0.30	ดี
4. มีการส่งเสริมและพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.15	0.35	ดี
5. มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน	3.02	0.41	ดี
6. มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ	3.00	0.32	ดี
7. มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน	3.17	0.43	ดี
รวม	3.11	0.36	ดี

จากตารางที่ 17 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีทุกข้อ โดยมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.25$) รองลงมา มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.19$) ส่วนมีระบบการนิเทศการสอน และนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.00$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) พบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.= 0.36) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีการส่งเสริมให้ครูจัดการทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.30) รองลงมา มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ (S.D.=0.32) มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นและมีรายวิชา กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ(S.D.=0.34) มีการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้(S.D.=0.35) มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน(S.D.=0.39) ส่วนมีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.43)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและการจัด
การศึกษา มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน
อย่างหลากหลาย

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ที่เข้มแข็งและทั่วถึง	3.17	0.39	ค
2.มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถ ทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน	3.02	0.32	ค
3.มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ	3.01	0.33	ค
4.มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	3.34	0.35	ดีมาก
5.มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี / นาฏศิลป์ และกีฬา / นันทนาการ	3.42	0.37	ดีมาก
6.มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย	3.43	0.34	ดีมาก
7.มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	3.42	0.36	ดีมาก
รวม	3.26	0.35	ดีมาก

จากตารางที่ 18 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 4 ข้อ ระดับค 3 ข้อ โดยมีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.42$) ส่วนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) พบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.= 0.35) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ

มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.32) รองลงมา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (S.D.=0.33) มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย (S.D.=0.34) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม (S.D.=0.35) มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (S.D.=0.36) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และกีฬานันทนาการ (S.D.=0.43) ส่วนมีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.39)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน พัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่เหมาะสม	3.25	0.44	ดีมาก
2. มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน	3.43	0.36	ดีมาก
3. มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	3.12	0.43	ดี
4. มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี	2.91	0.57	ดี
5. มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา	3.16	0.46	ดี
รวม	3.17	0.45	ดี

จากตารางที่ 19 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับดี 3 ข้อ โดยมีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมา มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.25$) ส่วนมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.91$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) พบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.= 0.45) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมากดังนี้ มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.36) รองลงมา มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (S.D.=0.43) มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม(S.D.=0.44) มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา (S.D.=0.46) ส่วนมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.=0.57)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราสาร มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน
แห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้
และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล กับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น	2.98	0.42	ดี
2. สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับ สถานศึกษา	3.02	0.35	ดี
รวม	3.00	0.39	ดี

จากตารางที่ 20 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทราสาร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีทั้ง 2 ข้อ ดังนี้ สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.02$) มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.98$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ (S.D.=0.39) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ สนับสนุน ให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด(S.D.=0.35) ส่วนมีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.= 0.42)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน
แห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน
องค์กรทางศาสนา สถาบัน ทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน
เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

(N = 26)

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. เป็นแหล่งวิชาการ ในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน	2.98	0.49	ดี
2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	3.03	0.40	ดี
รวม	3.00	0.45	ดี

จากตารางที่ 21 คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับดีทั้ง 2 ข้อ ดังนี้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.03$) เป็นแหล่งวิชาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน ($\bar{X} = 2.98$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมพบว่า ทุกข้อมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างต่ำ(S.D.=0.45) แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นเอกภาพ มีความคิดใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยเรียงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากน้อยไปมาก ดังนี้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุด (S.D.=0.40) ส่วนเป็นแหล่งวิชาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุด (S.D.= 0.49)

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสาคร

แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครที่ ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดของผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 104 คน การนำเสนอข้อมูลทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา และมาตรฐานการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ปรากฏผล ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม จากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร สรุปข้อค้นพบดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรพัฒนาด้านวิชาการและแก้ปัญหาให้นักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง พัฒนาทักษะการคิดคำนวณ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์และเขียน จัดกิจกรรมที่สามารถสร้างความสนใจและสร้างความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน สถานศึกษาต้องจัดครูให้มีจำนวนเพียงพอ ครบตามสาขาวิชาและครบทุกชั้นเรียน ควรจัดหาบุคลากรสนับสนุนการสอนด้านงานธุรการ การเงินพัสดุเพิ่มเติม เพื่อลดภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนตามปกติ ควรพัฒนาบุคลากรด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา สถานศึกษาควรได้รับการจัดสรรงบประมาณในส่วนของรายหัวของนักเรียนเพิ่มเติมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรมีการจัดวางแผนงานในด้านการศึกษาร่วมกับชุมชนและนำแผนงานไปปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ ควรประเมินผลและมีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

มาตรฐานการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาควรมีการติดต่อประสานงานและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาในด้านการพัฒนาการศึกษา

3.2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จากการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เป็นการร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมมาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยเชิญผู้บริหารและครูของสถานศึกษาที่มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกและสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสามอันดับสุดท้ายมาร่วมสนทนากลุ่มรวม 6 สถานศึกษา แต่ละสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ครู 1 คน รวมผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งหมด 12 คน โดยทำการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2550 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ค่ายลูกเสือที่ปึงกรรรมิโชติ ศูนย์พัฒนาแหล่งเรียนรู้ค่ายลูกเสือและอนุรักษ์พัฒนาป่าชายเลน หมู่ที่ 7 ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร สรุปหาแนวทางพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ได้ดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน สถานศึกษาควรมีการดำเนินการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน การคิด วิเคราะห์ และการค้นคว้า ฝึกให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ เป็นเด็กดี มีกิริยามารยาทตลอดจน การพูดที่สุภาพเรียบร้อย มีคุณธรรม จริยธรรม กล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข มีพัฒนาความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คนตรี กีฬา ศิลปะ และอนุรักษ์ธรรมชาติ

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน เนื่องจากสถานศึกษามีปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน ควรเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดอัตรากำลังครูและบุคลากรสนับสนุนเพิ่มเติมให้เพียงพอ และตรงตามสาขาวิชาที่สถานศึกษาต้องการ หากไม่สามารถจัดอัตรากำลังเพิ่มเติมควรให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม หรือจัดการเรียนการสอนแบบรวมช่วงชั้นได้แก่ เรียนรวมชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 จำนวน 1 ห้องเรียน เรียนรวมช่วงชั้นที่ 1 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้องเรียน และเรียนรวมช่วงชั้นที่ 2 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน และในด้านการจัดการเรียนการสอนควรใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูควรทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจาก

แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ครูควรได้รับการส่งเสริมการผลิตและการนำสื่อการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา สถานศึกษามีปัญหาในเรื่องงบประมาณที่ได้รับจัดสรรค่อนข้างจำกัดและไม่เพียงพอ จากกรณีที่สถานศึกษาจัดทำและเสนอของบประมาณ แต่ไม่ได้รับการจัดสรรตามที่เสนอขอ งบประมาณรายหัวไม่เพียงพอ เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามจำนวนรายหัวของนักเรียน สถานศึกษาขนาดเล็กควรระดมทรัพยากรจากชุมชน หน่วยงาน และองค์กรอื่นให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มากที่สุด ระดมทรัพยากรเพื่อจัดจ้างบุคลากรทำการสอน จัดหาเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพิ่มเติม เสี่ยงละเงินเดือนของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อเป็นเงินค่าจ้างสอนของครู จ้างนักการภารโรงเพื่อพัฒนาอาคารสถานที่และการรักษาความปลอดภัย และสิ่งที่สำคัญผู้บริหารต้องเข้าใจระบบการบริหารงาน ศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน มีการนิเทศติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขงานและโครงการต่างๆ ที่เป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ส่งเสริมการนำหลักสูตรและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องในทุกรูปแบบ สร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงานมีความจริงใจและเป็นกันเองเน้นการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมและให้กำลังใจผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด ผู้บริหารควรมีความรู้ มีความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำผู้ร่วมงาน ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ได้รับการพัฒนาเฉพาะด้านอย่างต่อเนื่องและมีความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน

มาตรฐานการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาควรมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบความเคลื่อนไหว ควรให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร และแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยใช้สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 26 แห่งเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทน 1 คน และครู 2 คน รวมทั้งสิ้น 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสนทนากลุ่ม (focus group discussion) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือมาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน และมาตรฐานด้านการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีข้อค้นพบ ดังนี้ 1) ด้านมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการทดสอบระดับชาติให้สูงขึ้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์และการค้นคว้า ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ควรจัดสถานศึกษาให้ทันกับความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ให้ได้คุณภาพและเพียงพอ ส่งเสริมกิจกรรมการเข้าค่ายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คณิต กิฬา ศิลปะและการอนุรักษ์ธรรมชาติสนับสนุนให้ผู้ปกครองชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) มาตรฐานด้านการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ควรจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูเพิ่มเติมให้เพียงพอและตรงตามสาขาวิชา สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม โดยจัดการเรียนการสอนแบบรวมช่วงชั้น ควรใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรนำแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดทำรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา สถานศึกษาควรมีการดำเนินการจัดทำแผนงาน โครงการและเสนอของบประมาณเพิ่มเติม เพิ่มการระดมทุนและทรัพยากรจากชุมชน หน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดกิจกรรมทางการศึกษา จัดจ้างบุคลากรสาขาขาดแคลนเพิ่มเติม จัดนักการภารโรง พัฒนาอาคารสถานที่ จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและการรักษาความปลอดภัย ผู้บริหารต้องเข้าใจระบบการบริหารงานและให้คณะกรรมการสถานศึกษา หรือบุคลากรเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศ การประเมินผล ตรวจสอบ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการนำหลักสูตรและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามาเป็นเป้าหมายการดำเนินงานอย่างชัดเจน

4) มาตรฐานการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองชุมชน ได้รับทราบมากยิ่งขึ้นและควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ได้เข้าใจบทบาทหน้าที่และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชน

การอภิปรายผล

จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

1. คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งปรากฏว่า ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งสมมุติฐานในเบื้องต้นว่า คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรอยู่ในระดับปานกลาง ปรากฏว่า เมื่อทำวิจัยจริง ปรากฏว่าค่าคะแนนอยู่ในระดับเกณฑ์ที่สูง เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยมีการศึกษารายละเอียด และรับทราบเกณฑ์การประเมินคุณภาพมาก่อน จึงทำให้สามารถจัดทำข้อมูลตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ระบุไว้ เพื่อรองรับการประเมินได้อย่างครบถ้วนเป็นอย่างดี จึงถือว่ามีประสิทธิภาพ และเมื่อนำคำถามที่เป็นเครื่องมือการวิจัยมาสอบถามอีกครั้งหนึ่ง โดยมีรายละเอียดของมาตรฐานตัวบ่งชี้ วิธีการประเมินที่มีความใกล้เคียงกับมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงทำให้ค่าคะแนนจากการวิเคราะห์ข้อมูลสูง ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี สาเหตุเนื่องมาจากการที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสิทธิภาพเดิมคงที่กล่าวมาแล้ว และอีกประการหนึ่ง เนื่องมาจากสถานศึกษามีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 9(3) ที่ระบุให้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยการปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้และบุคลากร และกำหนดให้มีมาตรฐานการจัดศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง สถานศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งในด้านส่วนรวมทุก ๆ ด้าน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านคุณภาพผู้เรียนและด้านการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ไปพร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิศาล แก้วลา ได้ศึกษาคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาได้ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านมาตรฐานนักเรียนมาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหาร ทั้งด้านมาตรฐานการเรียนการสอน มาตรฐานคุณภาพนักเรียนและมาตรฐานการบริหาร และตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้ หลักสูตรบูรณาการ และเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพภายในสถานศึกษา พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และจัดให้มีการอบรมสัมมนาผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา ไปสู่จุดมุ่งหมายของการศึกษาอย่างแท้จริง พร้อมกันนั้นยังมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในด้านหนังสือ ตำรา ระเบียบและข้อปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหรือสภาวะใหม่ๆ ด้านการศึกษาให้สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ชาดิชาย พิมพิไสย ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดย ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานตามธรรมเนียม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิศาล แก้วลา ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า โรงเรียน ประถมศึกษาได้ดำเนินงานคุณภาพอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจำแนกเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานด้านการบริหารและ จัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในมาตรา 48 ระบุไว้ว่า “ให้มีระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ” ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงได้ดำเนินการ จัดระบบประกันภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ สอดคล้อง กับผลการวิจัยของ เฮวาร์ด (Heyward) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาทั้ง องค์กรในโรงเรียนประถมศึกษาในแอฟริกาได้ พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาทั้งหลาย มีส่วนช่วยเหลือที่ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ มีการปรับปรุงได้ดีขึ้น และอีกประการหนึ่งผู้บริหาร สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและปฏิบัติงาน ตามภารกิจ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็นขอบข่ายงานของ สถานศึกษาที่ต้องรับผิดชอบทั้ง 4 งาน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคลากรและงานบริหารทั่วไป จะพบว่าขอบข่ายงานที่สถานศึกษาต้องรับผิดชอบ นั้นเป็นภาระงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ต้องร่วมกันปฏิบัติ ให้ดำเนินไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและความต้องการของชุมชน

โดยเฉพาะผู้บริหารซึ่งเป็นเสมือนศูนย์กลางของกิจกรรมหรือภาระงานทั้งหลาย ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะสามารถดำเนินการไปด้วยความราบรื่นและเกิดประสิทธิผลหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติของผู้บริหารเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรัตน์ สรรพสาร ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2541 ตามการรับรู้ ของผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ การรับรู้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2541 ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณามาตรฐานด้านการเรียนการสอน พบว่า อยู่ระดับคิด รongลงมา เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาทางการศึกษา มีประสบการณ์ใน การสอนมานาน ถือได้ว่าเป็นผู้มีประสบการณ์และเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ จึงมีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการสอน ยอมรับฟังความคิดเห็น ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง เข้าใจ เป้าหมายการจัดการศึกษา มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการ ประเมินผลการเรียนรู้ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการแสวงหา ความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจในหน้าที่การทำงานที่ตนเอง รับผิดชอบ และมีความริเริ่มสร้างสรรค์ย่อมมีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่ สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี และอีกประการหนึ่งผู้บริหารให้อิสระในการคิด ริเริ่มการปฏิบัติงานในหน้าที่ ให้ความเคารพสิทธิส่วนบุคคลของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ประกอบกับครูในสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งในการปฏิบัติงานทุกอย่างในสถานศึกษาผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากครู บุคลากร อื่นๆ ทุกคน ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและนำความคิดเห็นเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ ทำให้ ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร การปฏิบัติงานต่างๆ จึงประสบความสำเร็จไปด้วย แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนครูที่ทำหน้าที่ผู้สอน พบว่ามีจำนวนครูไม่เพียงพอและครูไม่ครบชั้นเรียน มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า มาตรฐานผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด เนื่องมาจากการที่รัฐสามารถสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิต ในเรื่องของอาหารเสริม (นม) อาหารกลางวันได้อย่างเพียงพอ แต่เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและผลการทดสอบระดับชาติ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งปัญหาดังกล่าวควรได้รับการแก้ไข อย่างเร่งด่วน มาตรฐานการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้พบว่า สถานศึกษามีการสนับสนุนและ ใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความร่วมมือระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนาสถาบันทางวิชาการ

และองค์กรภาครัฐ เพื่อการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวนีย์ สว่างอารมณ์ ได้ศึกษาบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมสนับสนุนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษามากที่สุด รองลงมาคือมีส่วนร่วมด้านกำกับนโยบายและแผนของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาน้อยที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จากการศึกษาวิจัยและจากการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) พบว่าในด้านการเรียนการสอนครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นเรียนและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถ เพราะมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน ที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งจากภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสอนมิใช้อย่างจำกัดและสื่อและอุปกรณ์ที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา ควรยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้และการทดสอบระดับชาติเฉลี่ยให้สูงขึ้น โดยจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นกระบวนการอ่าน การเขียน การใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การคิดวิเคราะห์โดยใช้สื่อประกอบการสอนที่เหมาะสมเพิ่มอัตราค่าจ้างครูให้ครบชั้นเรียนและตรงตามสาขาวิชา จัดหาสนับสนุนระดมงบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติม จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการอ่าน การเขียน การใช้ภาษาและการคิดวิเคราะห์ ในด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ผ่านมานั้นถึงแม้ว่าจะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่บทบาทของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีไม่มากนัก และหากกล่าวถึงการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนกล่าวได้ว่ามีน้อยมาก หรือไม่มีเลยในบางพื้นที่ชุมชน ผู้ปกครองไม่สามารถสนับสนุน การดำเนินงานของสถานศึกษาและการเรียน

ของบุคลากรได้เท่าที่ควร ควรสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างสถานศึกษาและชุมชนเพิ่มให้มากยิ่งขึ้น ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในส่วนของการจัดสรรงบประมาณให้กับสถานศึกษาที่ผ่านมาได้ใช้เกณฑ์การจัดสรรหลาย ๆ เกณฑ์ ซึ่งขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์หนึ่งในการจัดสรร เนื่องจากคำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้นจึงทำให้สถานศึกษาขนาดเล็ก ได้รับการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์สิ่งก่อสร้างจำนวนน้อย สภาพอาคารเก่าชำรุดทรุดโทรมเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากอาคารและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สร้างมาเป็นเวลานานและสถานศึกษาไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน มาได้มากนักเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่สนับสนุนการศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้กับสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้เพียงพอตามความต้องการพื้นฐานและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากข้อค้นพบและการอภิปรายผลที่นำเสนอไปแล้วนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี สิ่งที่ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะต่อไปนี้ เพื่อต้องการให้งานวิจัยมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะของการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการอภิปรายผล คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมทุกมาตรฐานอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร รวมทั้งผ่านการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงทำให้สามารถจัดทำข้อมูลตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ระบุไว้เพื่อรองรับการประเมินได้อย่างครบถ้วนจึงถือว่ามีความประสบความสำเร็จ เมื่อนำข้อคำถามที่เป็นเครื่องมือของการวิจัยมาสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และวิธีการประเมินที่มีความใกล้เคียงกับมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงทำให้ค่าคะแนนจากการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมีความประสบความสำเร็จในเรื่องดังกล่าวมาเป็นอย่างดี ทำให้จากการตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่าคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ควรอยู่ในระดับปานกลาง ปรากฏว่าเมื่อทำวิจัยจริงค่าคะแนนมีระดับสูง สาเหตุเนื่องมาจากการที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความประสบความสำเร็จดังที่กล่าวมาแล้ว จากผลการวิจัยดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่ควรจัดทำเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากการประเมินและรับรองมาตรฐานการศึกษา เป็นหน้าที่โดยตรงของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และเพื่อไม่เป็นการเพิ่มภาระงานของสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนั้น 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรนำเกณฑ์การประเมินภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาเป็นหลักสำหรับการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องมาจากเกณฑ์การประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีความคล้ายกันมากแตกต่างกันเพียงจำนวนมาตรฐาน ส่วนรายละเอียดตัวบ่งชี้ไม่แตกต่างกัน

2) เมื่อพิจารณาเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และเกณฑ์การประเมินภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรใช้เกณฑ์ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นหลักเพื่อการประเมินคุณภาพเพียงเกณฑ์เดียวเท่านั้น หากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีความต้องการเพิ่มเติมรายละเอียดและสาระต่างๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนหรือต้องการทราบผลการดำเนินงานที่มีลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา สามารถเพิ่มรายละเอียดคว้งชี้ในแต่ละมาตรฐาน ทั้ง 14 มาตรฐาน ตามเกณฑ์การประเมินภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) การดำเนินในลักษณะเช่นนี้สามารถทำให้สถานศึกษามีแนวทางการพัฒนาคุณภาพ และมีความชัดเจนในการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของนักเรียนและสถานศึกษาในอนาคต

2. จากการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยการนำประเด็นที่น่าสนใจจากการวิเคราะห์ข้อมูล ในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านการจัดเรียนการสอน ด้านคุณภาพผู้เรียนและด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาเป็นประเด็นการสนทนา พบปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ดังนี้ นักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง ขาดความสนใจ ขาดความกระตือรือร้น ขาดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดทักษะการอ่าน ทิศวิเคราะห์ และเขียน ครูมีปัญหาเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ขาดความรู้เรื่องการวัดผลประเมินผล ขาดครูเฉพาะสาขาวิชา ครูไม่ครบชั้นเรียนและครูต้องทำงานอื่นๆ ทำให้มีเวลาในการสอนน้อยลง หน่วยงานและชุมชน ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ปัญหาเหล่านี้สมควรได้รับแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ

ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่และกระตุ้นส่งเสริมงานในแต่ละด้านของสถานศึกษาอยู่ตลอดเวลา มีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งต้องอำนวยความสะดวกและสนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างเต็มศักยภาพ และควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบความเคลื่อนไหวของสถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ต้องจัดหาปัจจัยพื้นฐานสำหรับสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากร งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ ควรมีให้เพียงพอกับความต้องการ ต้องสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้มีความมุ่งมั่น เสียสละและมีจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร

ด้านการจัดเรียนการสอน ต้องบรรจุครูให้ครบชั้นเรียนและตรงตามสาขาวิชาเอก ที่สถานศึกษาต้องการ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรโดยจัดประชุมอบรม สัมมนา ประชาสัมพันธ์ แจกเอกสารความรู้เพื่อเผยแพร่และให้ความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ครูต้องนำ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และที่สำคัญต้องสร้างความตระหนักกับครู ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานานาชาติ ให้มีความมุ่งมั่น เสียสละ มีจิตสำนึกที่ดีที่จะร่วมกันพัฒนา การศึกษาให้กับเด็กนักเรียนอย่างมีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยปฏิบัติหน้าที่ให้เต็ม กำลังความสามารถ

ด้านคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ ทดแทนในสภาพขาดแคลนครูในสถานศึกษานานาชาติ ซึ่งนวัตกรรมและเทคโนโลยีสามารถ นำมาใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมได้

ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ การระดมทรัพยากรในสภาพขาดแคลน ทรัพยากรในสถานศึกษานานาชาติ เกิดขึ้นบนพื้นฐานการจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความ คุ่มทุนในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้น เพื่อให้มีทรัพยากรใช้อย่างเพียงพอจึงควรมีการระดม ทรัพยากรจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนนำมาใช้ในการบริหารจัดการ และการจัดเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพ เป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษา นอกจากนั้นควร มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ ได้รับ ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน จะทำให้ได้รับความ ร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ภายใต้ข้อจำกัดของสถานศึกษานานาชาติ พบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมายไม่ว่า เป็นเรื่องของการขาดแคลนงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร คุณภาพนักเรียนที่ไม่เป็นที่น่าพึง ประสงค์ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้สามารถแก้ไขได้หากได้รับการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้บริหารระดับสูง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ จัดการศึกษา ควรหาโอกาสไปเยี่ยมชมเยียนให้กำลังใจ นิเทศติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อจะได้อรับทราบความต้องการ และให้ความช่วยเหลือสถานศึกษานานาชาติ ให้สามารถดำเนินงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของนักเรียนและสถานศึกษาที่ดีในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสถานศึกษาดั้งแบบขนาดเล็ก ที่สามารถจัดการศึกษาได้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ควรมีการศึกษานโยบายด้านการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาระดับพื้นฐาน
ด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ : โครงการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

_____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545
พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์, 2547.

กมล สุคประเสริฐ. “การแนะแนวเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน.” วารสารแนะแนว 16,
161 (กันยายน 2539) : 59.

กรมวิชาการ. กองวิจัยทางการศึกษา. แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

_____ . ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2539.

_____ . สรุปผลการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน
การสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

_____ . แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ การศึกษาระดับพื้นฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและ
กระบวนการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

กรมสามัญศึกษา. การประกันคุณภาพการศึกษากกรมสามัญ. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

_____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

จุรี อุไรวัฒนา. “การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาระดับพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2.” ปริญาญาคุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2548.

ฉลอม ขำมาก. “พฤติกรรมการใช้วงจรควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน
ด้าน การบริหาร โรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
กาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2544.

ฉลอง ฉิมสุข. “ความพึงพอใจของครูต่อการป้องกันการกระทำผิดวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง.” วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

ชาติชาย พิมพิไสย. “การศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. “ผู้ปกครองกับการสร้างบรรยากาศในบ้านที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก.” สารพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 85 (เมษายน 2532) : 13-16.

บุญลือ คชเสนีย์. “บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 5 เกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้.” วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, 2544.

ปฏิพัทธ์ สุวรรณสร. “เอกสารสรุปบรรยายเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา.” โรงแรมเมธาดีย์ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วันที่ 5-8 สิงหาคม 2539. (เอกสารอัครดำเนินา)

ประนอม ยังศิริ. “บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ประสงค์ สังข์ศิษฐ์. “การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานโรงเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ,2543.

พินดา วีระชาติ. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2542.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 , ตอนที่ 74 ก. (19 สิงหาคม 2542) :18-19.

พิศาล แก้วลา. “การดำเนินการตามมาตรฐานคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

- ภิญโญ สายนุ้ย. “การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ การเรียนสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. สัมมนาวิชาการเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ จากนโยบายสู่แผนปฏิบัติการ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- มุตโตเหล็ก โต้ะมุตโต. “สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : สิริวัฒนา อินเตอร์พรีนซ์, 2546.
- เรวัติ ปานธรรม. “คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการ ประถมศึกษากาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา บริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544.
- วาสนา ทองสมบุญ. “การเปรียบเทียบคุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏ กาญจนบุรี, 2545.
- สงัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษาหลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตร สยาม, 2540.
- สุมน อมรวิวัฒน์. กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2547.
- สุมล วังสินธ์. “บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิรูปการศึกษา.” วารสารวิชาการ (2542) : 33-36.
- สุรัตน์ สรรพสาร. “การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ประถมศึกษา พ.ศ.2541 ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.
- เสนาะ ดียาวี. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2541.

เสาวนีย์ สว่างอารมณ์. “บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2546.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. “สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบแรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.” 2549. (เอกสารอัครำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. นวัตกรรมการสำหรัโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2549.

_____ . มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.

_____ . กองวิชาการ. เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2537. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2539.

_____ . พฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:บริษัท คัมปาย อิมเมจจิง จำกัด, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การประกันคุณภาพการศึกษาเทคนิคการพัฒนางานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

_____ . แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559 ฉบับสรุป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิค จำกัด, 2545.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. มาตรฐาน คัดบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จุฑทอง จำกัด, 2549.

_____ . “สรุปผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา.” 2549. (เอกสารอัครำเนา)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิค จำกัด, 2547.

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิค จำกัด, 2545.

อุทัย บุญประเสริฐ . การศึกษานโยบายบริหารและการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในรูปแบบ
การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management).

กรุงเทพมหานคร. อรุณกาลาดพร้าว, 2542.

_____ . หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน (S – B – M).กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระราม
สี่การพิมพ์ , 2546.

อำรุง จันทวานิช. แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ.

กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟิค จำกัด, 2547.

ภาษาต่างประเทศ

- Arlita Greasy Lars Mahler. The Quality of Education in Developing countries : A Review of Some Research Studies and Policy Document Paris :International Institute Planning's,1991.
- Cronbach Lee J. Essentials of Psychological Testing. 5thed. New York : Harper Collins Publishers, 1990.
- Drake, The Ibert L. and H. Roe. William H.Roe the Principalship. 3rded. New York : Free Press, 1986.
- Frederick David, Rideout. "School-Based Management for Small School in Newfoundland and Labrador." Dissertation Abstracts International 57 ,08 (February 1997) : 33-3-48.
- Harnett, Donald L. Introduction to Statistical Methods. Massachusetts : Addison Wesley Publishing Company, 1975.
- Josept, Matton. "Behavior and Property of Public School in State of Alabama." Dissertation Abstract International 10,8 (August 1991) :2965.
- Joseph, P. Atria. "The Effect of the Illinois Quality Assurance and Improvement Planning Process on Chicago Public School Teacher Attitudes toward School Improvement." UMI Requests Digital Dissertation – Full Citation & Abstracts DAI-A 60/12 (June 2000) : 4254.
- Katz Daniell and Robert L. Kahn. The social Psychology of Organization, 2nd ed. New York : John Wiley & son, 1978.
- Knezevich. Stephen J. Administration of Pulic Education . 4thed. New York : Haper and Ron Publishers, 1984.
- Michael G. Ford, "A multi-site case study : Total Quality Management Texas School district" Ed.D Dissertation. Texas A&M University, 1998.
- Robson M. and Matthews R. Quality in Education : Some Issues for Schools and Their Community. Bangkok : Unesco Principal Regional office for Asia and The Pacific, 1995.
- Richard Pedal. Drill, Heyward "Action Research on total quality education in a South African primary School." Ph.D Dissertation, University of South Africa, 1998.

Small, James F. Role Option of School Administration. California : Mc Cut Chan
Publishing Coporation, 1974.

UNESCO. Issues and Methodotogics in Educational Development. Paris : IIEP'S
Printshop, 1991.

UNESCO. Qualitative Aspects of Educational Planning Paris : United Nations, 1991.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ว.5104

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

27 กันยายน 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน

ด้วยนางเกษม เสือสีนวล นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “คุณภาพสถานศึกษาขนาดเด็ก ดังกวดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททศาศคร” มีความประสงค์ จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำ การค้นคว้าอิสระ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งครูผู้สอนทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่ศึกษาค้นคว้าด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะคังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร. 0-3421-8788 , 0-3424-3435

ปณิธานของบัณฑิตวิทยาลัย มุ่งมั่นให้บริการ พัฒนางานให้มีคุณภาพ

รายชื่อโรงเรียนที่เก็บข้อมูลในการวิจัย

1. โรงเรียนบ้านชายทะเลบางกระเจ้า	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
2. โรงเรียนวัดเจริญสุขาราม	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
3. โรงเรียนวัดศรีวนาราม	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
4. โรงเรียนวัดวิสุทธิธาราม	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
5. โรงเรียนวัดน่วมกานนท์	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
6. โรงเรียนวัดบางน้ำวน	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
7. โรงเรียนวัดราษฎร์ธรรมาราม	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
8. โรงเรียนบ้านชายทะเลกาหลง	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
9. โรงเรียนวัดนาขวาง	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
10. โรงเรียนวัดบางพลี	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
11. โรงเรียนวัด โลกขาม	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
12. โรงเรียนบ้านชายทะเล โลกขาม	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
13. โรงเรียนบ้านสันคาป	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
14. โรงเรียนบ้าน โศก	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
15. โรงเรียนวัดเกาะ	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
16. โรงเรียนวัดศิริมงคล	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
17. โรงเรียนหลวงแพทย์โกศลอุปถัมภ์	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
18. โรงเรียนวัดชีฟ้าขาว	อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จังหวัดสมุทรสาคร
19. โรงเรียนบ้านท้องคู้ง	อำเภอกระทุ่มแบน	จังหวัดสมุทรสาคร
20. โรงเรียนวังนกไข่	อำเภอกระทุ่มแบน	จังหวัดสมุทรสาคร
21. โรงเรียนบ้านกลางมิตรภาพที่ 63	อำเภอบ้านแพ้ว	จังหวัดสมุทรสาคร
22. โรงเรียนบ้านรางสายบัว	อำเภอบ้านแพ้ว	จังหวัดสมุทรสาคร
23. โรงเรียนวัดธรรมเจดีย์ศรีพิพัฒน์	อำเภอบ้านแพ้ว	จังหวัดสมุทรสาคร
24. โรงเรียนบ้านค่านินสะควก	อำเภอบ้านแพ้ว	จังหวัดสมุทรสาคร
25. โรงเรียนบ้านคลองสำโรง	อำเภอกระทุ่มแบน	จังหวัดสมุทรสาคร
26. โรงเรียนบ้านเจริญสุข	อำเภอบ้านแพ้ว	จังหวัดสมุทรสาคร

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทน ครูสายปฏิบัติการสอน จำนวน 2 คน ในสถานศึกษา รวม 4 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก และแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
3. คำตอบของท่านมีค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อคำถามและทุกตอนตามความเป็นจริง เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพราะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เท่านั้นที่สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้
4. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ตอนที่ 3 เกี่ยวกับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาและถือเป็นความลับ โดยวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาในภาพรวม ไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อท่านหรือสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

นายเกษม เสือสินवल

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
คุณภาพสถานศึกษานาเด็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพ	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ ☐ ชาย	
2	อายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 30-39 ปี ☐ 40-49 ปี ☐ 50 ปีขึ้นไป	
3	ตำแหน่งปัจจุบัน ☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทน ☐ ครู	
4	ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท	☐
5	ประสบการณ์ในการทำงาน ☐ ต่ำกว่า 10 ปี ☐ 10-20 ปี ☐ 21-30 ปี ☐ 30 ปีขึ้นไป	

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติงานเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อคำถาม

- 4 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับดีมาก
 3 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับดี
 2 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
 1 หมายถึง คุณภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับปรับปรุง

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
1	มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตาม หลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ					
2	มีความซื่อสัตย์สุจริต					
3	มีความกตัญญูกตเวทิต					
4	มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ เพื่อส่วนรวม					
5	ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และ ส่วนรวมอย่างคุ้มค่า					
6	ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย					
7	มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึง ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม					
8	เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
9	มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ					
10	เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียครอบคอบในการทำงาน					
11	ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง					
12	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
13	มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ					
14	มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม					
15	สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้					
16	ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหอย่างมีสติ					
17	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ					
18	มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
19	มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์					
20	สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ					
21	สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ					
22	สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้					
23	มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล					
24	สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา					
25	มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้กับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน					
26	มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพ และสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ					
27	มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์					
28	ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
29	มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น					
30	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น					
31	มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คนตรี และกีฬา ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ					
32	ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านคนตรี/ นาฏศิลป์					
33	ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/ นันทนาการ					
34	มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มี วุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอ เพียง มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตน ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ					
35	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน					
36	มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอน และพัฒนาผู้เรียน					
37	มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับ การเปลี่ยนแปลง					
38	จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
39	สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตามความถนัด					
40	มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)					
41	มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
42	มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล					
43	มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
44	มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน					
45	มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน					
46	มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ					
47	มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผล ไปใช้พัฒนาผู้เรียน					
48	มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตน ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษานาถเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
49	มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำ ทางวิชาการ					
50	มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและ การจัดการ					
51	มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ					
52	มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนา องค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหาร ที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยน ได้เหมาะสม ตามสถานการณ์					
53	มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน					
54	มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง					
55	มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
56	ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ ผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน					
57	มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและ จัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มีการกระจายอำนาจการบริหาร และ การจัดการศึกษา					
58	มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม					
59	มีคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมพัฒนาสถานศึกษา					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษานาถเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
60	มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน					
61	มีการตรวจสอบและถ่วงดุล					
62	มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัด หลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น					
63	มีรายวิชา / กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือก เรียนตามความสนใจ					
64	มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความถนัดและ ความสามารถของ ผู้เรียน					
65	มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการ เรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อ การเรียนรู้					
66	มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน					
67	มีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุง การสอนอย่างสม่ำเสมอ					
68	มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการเรียนการสอน					
69	มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ที่เข้มแข็งและทั่วถึง					
70	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนอง ความสามารถทางวิชาการและความคิด สร้างสรรค์ของผู้เรียน					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
71	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนอง ความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียน ให้เต็มตามศักยภาพ					
72	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม					
73	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ คนตรี / นาฏศิลป์ และกีฬา / นันทนาการ					
74	มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย					
75	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย					
76	มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัด สภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน พัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคาร สถานที่เหมาะสม					
77	มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ของผู้เรียน					
78	มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม					
79	มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง และอยู่ในสภาพใช้งานได้					
80	มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอก สถานศึกษา					

ข้อที่	คุณภาพสถานศึกษานาขนาดเล็ก	ระดับคุณภาพ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
81	มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุน และใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล กับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น					
82	สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตรระดับ สถานศึกษา					
83	มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกัน ระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนาสถาบัน ทางวิชาการ และ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อ พัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งวิชาการในการแสวงหาความรู้ และบริการชุมชน					
84	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน					

ตอนที่ 3 สถานศึกษาของท่านมีปัญหาในเรื่องคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้
อย่างไรบ้าง (โปรดระบุ)

ด้านคุณภาพผู้เรียน

ด้านการเรียนการสอน

ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กในด้านต่างๆ ต่อไปนี้
อย่างไรบ้าง (โปรดระบุ)

ด้านคุณภาพผู้เรียน

ด้านการเรียนการสอน

ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

ณ ค่ายลูกเสือที่ปึงกรรัศมีโชติ ศูนย์พัฒนาแหล่งเรียนรู้ค่ายลูกเสือและอนุรักษ์พัฒนาป่าชายเลน
หมู่ที่ 7 ตำบลนาโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

1. นางรัตนา วิทยาภรณ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ (คศ.3)
โรงเรียนบ้านวังนกไข่ อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร
2. นายสมนึก ปรัชญาเกรียงไกร ผู้อำนวยการชำนาญการ (คศ.2) โรงเรียนบ้านท้องคู้ง
อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร
3. นางอรุณี พุกประเสริฐ ผู้อำนวยการชำนาญการ (คศ.2)
โรงเรียนวัดบางน้ำวน (รอคพิทยาคม)
อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร
4. นายสมเจตน์ พงษ์วิสุวรรณ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ (คศ.3) โรงเรียนวัดศรีวนาราม
อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร
5. นายวิชัย อ้นมณี ผู้อำนวยการชำนาญการ (คศ.2)
โรงเรียนบ้านกลางมิตรภาพที่ 63 อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร
6. นายสุรเดช สมเกียรติกุล ผู้อำนวยการชำนาญการ (คศ.2) โรงเรียนวัดนาขวาง
อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร
7. นางอุษณี จันบางยาง ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) โรงเรียนบ้านวังนกไข่
อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร
8. นางชุศรี อัครางกูร ครูชำนาญการ (คศ.2) โรงเรียนบ้านท้องคู้ง
อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร
9. นางวิไล จันทรชนะ ครูชำนาญการ(คศ.2) โรงเรียนวัดบางน้ำวน (รอคพิทยาคม)
อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร
10. นายอดิสร จิตรีโกชน ครูอัตราจ้างของค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
โรงเรียนวัดศรีวนาราม อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร
11. นางดวงสุภา ไช้เกตุ ครูชำนาญการ (คศ.2) โรงเรียนบ้านกลางมิตรภาพที่ 63
อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร
12. นางสาวใจ ศรีสุวรรณ ครู (คศ.1) โรงเรียนวัดนาขวาง
อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายเกษม เสือสีนวล
 ที่อยู่ปัจจุบัน 34 หมู่ 2 ตำบลคลองมะเคื่อ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
 ที่ทำงาน โรงเรียนบ้านปลายคลองน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2531 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีทธาสมุทร
 จังหวัดสมุทรสงคราม
- พ.ศ. 2535 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
 วิชาเอกเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา วิชาโทวิทยาศาสตร์
 วิทยาลัยครุนครปฐม จังหวัดนครปฐม
- พ.ศ. 2547 ศึกษาต่อระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.)
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
 วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2536 อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านชองกาเรีย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขละบุรี
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
- พ.ศ. 2540 อาจารย์ 1 โรงเรียนวัดวังแก้วเวการาม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขละบุรี
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
- พ.ศ. 2543 ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหินลาด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทองผาภูมิ
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
- พ.ศ. 2544 อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านหินลาด (เกณฑ์ปกติ) สำนักงานการประถมศึกษา
 อำเภอทองผาภูมิ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
- พ.ศ. 2546 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหินลาด (เกณฑ์คุณภาพ) อำเภอทองผาภูมิ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3
- พ.ศ. 2549 ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราษฎร์ธรรมาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
- พ.ศ. 2552 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปลายคลองน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร